

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 19 ΜΑΪΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 8

ΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ ΤΗΣ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

Γ'.

Εἰς τὸ προηγούμενον ἄρθρον κατελήξαμεν λέγοντες, ὅτι ὁ πρῶτος κίνδυνος τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας θὰ ἐξουδετερωθῇ διὰ τῆς προσπάθειας τῆς ἱκανοποιήσεως τῆς θρησκευτικῆς νοσταλγίας τῶν νέων. Αἱ στατιστικαὶ ἀποδεικνύουν, ὅτι ὁ κάλυξ τῆς νεανικῆς ψυχῆς ἀνοίγει τὰ πέταλά του, ἵνα δεχθοῦν ταῦτα τὴν θαλπωρὴν τοῦ ἡλίου τῆς Θρησκείας. Δὲν θὰ εἶναι δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως. Ἐφ' ὅσον ἡ θρησκευτικὴ ἀξία εἶναι συνοφασμένη μὲ τὰ μυχαί-
τατα βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἀποτελεῖ τὴν ρίζαν αὐτῆς, εἶναι φυσικὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνθίξει ἡ ἀνθρω-
πίνη προσωπικότης, νὰ ἀξάνεται καὶ ἡ θρησκευτικὴ νοσταλγία τῆς ψυχῆς. Ἡ νοσταλγία αὕτη ἱκανοποιεῖται κατὰ τὸν ἰδεωδέ-
στερον τρόπον μόνον πλησίον τοῦ Χριστοῦ, ὅστις κατὰ τὴν μαρ-
τυρίαν τῆς θρησκευτιολογικῆς ἐπιστήμης ἀπεκάλυφεν εἰς ἡμᾶς τὴν ἀπόλυτον Θρησκείαν, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχει «ἡ γνησία, ἡ ἀκεραία, ἡ πλήρης καὶ ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια ἀπέναντι τῆς φαινο-
μενικῆς, κλασματικῆς, ἀτελοῦς, μετὰ πλανῶν συνοφασμένης καὶ ἄρα σχετικῆς ἀληθείας τῶν λοιπῶν θρησκειῶν» (Γρηγορίου Παπαμιχαήλ, Ἡ οὐσία καὶ τὸ βάθος τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔκδοσις δευτέρα, ἐν Ἀθήναις, 1937, σελ. 6). Οὕτω πλησίον τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ὁ νέος μὲ εἰλικρίνειαν ἀναζητήσῃ νὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ τὸν ἀκο-
λουθήσῃ καὶ ὅταν οὗτος ζητήσῃ τὴν λύσιν τῶν ἀποριῶν του εἰς πεφωτισμένους ὁδηγούς καὶ εἰς ἐκλεκτὰ βιβλία, δίδεται ἱκανοποιη-
τικὴ ἀπάντησις εἰς τὰς ἀπορίας του ταύτας· εἶναι ἀπολύτως φυσιο-

λογική ή ψυχική ἐξέλιξις του· ἀναμοχλεύονται τὰ ἔσχατα ὀντολογικὰ βάθη τῆς ὑπάρξεως τοῦ νέου, ἐκκολλάπτεται ὁ ἐσώτατος πυρῆν τῆς νεανικῆς προσωπικότητος· ἀναξωπυροῦνται πάντες οἱ ἔμφυτοι, μυχαίτατοι καὶ εὐγενεῖς ἀξιολογικοὶ πόθοι τῆς ψυχῆς τοῦ ἐφήβου καὶ τοιοντοτρόπως ἢ καθ' ὄλου ἐξέλιξις του εἶναι φυσιολογική. Ὡστε τὸ ποιμαντικὸν ἔργον δέον πρωτίστως νὰ παράσχη εἰς τὸν νέον ὑγιᾶ θρησκευτικὴν τροφήν, ἀνάλογον πρὸς τὰ εὐγενῆ θρησκευτικὰ σκιρτήματα τῆς ἐφηβικῆς ψυχῆς.

α') Ἰκανοποιήσεις τῆς θρησκευτικῆς νοσταλγίας τῶν νέων. Ὁ Σωτήρ, ἐν πρώτοις, ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς νέους τὴν ἀπόλυτον θρησκευτικὴν ἀλήθειαν, ἡ ὁποία ἀνταποκρίνεται εἰς τοὺς βαθυτέρους πόθους τῆς νεανικῆς ζωῆς. Ὡς διδάσκει πάλιν ἡ ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, ἡ ἡλικία αὕτη δὲν εἶναι μόνον ἡ ἡλικία τῶν ἀμφιβολιῶν καὶ τῆς ἀποστασίας, ἀλλὰ παραλλήλως εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἡλικία τῆς θρησκευτικῆς ἀφυπνίσεως καὶ τῆς «ἐπιστροφῆς», διὰ τῆς ὁποίας ὁ νέος ἀνακαλύπτει τὴν ὑπεράτην ἀξίαν, τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐνοποιὸν ἀρχὴν καὶ ἀποκτᾶ ἀληθῶς αὐτόνομον καὶ ἐλευθέραν προσωπικότητα, συναίσθημα ἀναγεννήσεως καὶ συνείδησιν τῆς νέας ἐν Χριστῷ ζωῆς, τῆς «καινῆς κτίσεως». Τὸ γεγονός τοῦτο πιστοποιεῖται ἀπὸ μακροχρονίους ἐρεῖνας Ἀμερικανῶν καὶ Εὐρωπαϊῶν ψυχολόγων καὶ παιδαγωγῶν. Ἐκ πλείστον στατιστικῶν διαπιστοῦται, ὅτι αἱ περισσότεραι θρησκευτικαὶ ἀφυπνίσεις καὶ «ἐπιστροφαὶ» γίνονται περὶ τὸ 16ον ἔτος τῆς ἡλικίας. Ὡς λέγει ὁ Στάνλι Χώλλ, «ἡ θρησκεία πρὸ αὐτῆς τῆς ἡλικίας εἶναι διὰ τοὺς νέους μᾶλλον εἷς τύπος. Τώρα γίνεται ἐνσυνείδητος. Τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ἀναπτύσσεται φυσικῶς, ὡς ἀνατέλλει ὁ ἥλιος». Ἀληθῶς ὁ κάλυξ τῆς νεανικῆς ψυχῆς ἀνοίγει τὰ πέταλά του, ἵνα δεχθοῦν ταῦτα τὴν θαλπωρὴν τοῦ ἡλίου τῆς Θρησκείας.

β') Καταπολέμησις τῆς ἀσταθείας καὶ ἰσχυροποιήσεις τῆς βουλήσεως. Ὡς εἶναι φανερόν, ὅταν τὸ ποιμαντικὸν ἔργον συνδέσῃ τὸν νέον μὲ τὸν Χριστόν, αὐτομάτως θὰ ἐκμηδενίσῃ καὶ τοὺς δύο ἄλλους κινδύνους, οἱ ὁποῖοι

τὸν ἀπειλοῦν. Τοῦτο κατ' ἐξοχήν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ ἔντος τῆς ἀτμοσφαιράς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας. Τὰ πανίσχυρα ὄπλα τῆς συμμετοχῆς εἰς τὴν λειτουργικὴν ζωὴν, τῆς ὑγιοῦς ἀσκήσεως, τῆς προσευχῆς, τῆς ἀνανήψεως, τῆς μετανοίας, τῆς Θείας Κοινωνίας εἶναι δυνατὸν νὰ κάμουν πανίσχυρον καὶ ἀπολύτως σταθερὰν τὴν βούλησιν τοῦ νέου.

Τὸ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας συντελούμενον ποιμαντικὸν ἔργον ἰσχυροποιεῖ τὴν θέλησιν τοῦ νέου, διότι ὀδηγεῖ εἰς συνεργασίαν μὲ τὴν Θεῖαν Χάριν, ἡ ὁποία, ὡς προσφυνῶς ἔχει λεχθῆ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου πρωτοπρεσβυτέρου Κωνσταντίνου Καλλινίκου, εἶναι τρόπον τινα «ἡ οὐρανία ἀκτίς, ἡ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἥλιου προσπίπτουσα ἐπὶ τοῦ... ἄνθους, εἰς τρόπον, ὥστε τὸ ἄνθος διανοίγει τὰ πέταλα καὶ ἀνορθοῦται μυρόεν καὶ καλλιφυλλον. Εἶναι ἡ ἰκμάς, ἡ ἀπὸ θεϊκῆς ῥίζης ἀνερχομένη ἐπὶ τὸν ἀτροφικὸν κλάδον καὶ ποιοῦσα αὐτὸν χλοερὸν καὶ καρποβριθῆ. Εἶναι ὁ χυμὸς καὶ ἡ ποιότης τῆς καλλιελαιοῦ, ἐγκεντριζομένης εἰς τὴν ἀγριέλαιον, ἵνα ἐξευγενισθῆ ἡ δευτέρα μὲ τὴν εὐγένειαν τῆς πρώτης» (Κωνσταντίνου Καλλινίκου, Τὰ θεμέλια τῆς πίστεως, Ἀλεξάνδρεια 1924, σελ. 341).

Κατὰ ταῦτα, τὸ ὑγιὲς ποιμαντικὸν ἔργον δημιουργεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νέου τὸν ἀπαράμιλλον ἐκεῖνον δυναμισμὸν, διὰ τοῦ ὁποίου ὑπερνικᾶται ἡ κρίσις τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας. Τοιοῦτοτρόπως ὁ νέος μὲ σύμμαχον τὸν Χριστὸν σχίζει τὸ πικρὸν δίκτυον καὶ πλέγμα τῶν κακῶν ἐνστικτωδῶν ῥοπῶν, προδιαθέσεων, συνηθειῶν καὶ παθῶν ἐκμηδενίζει τὸν δυναμισμὸν τῆς ἐσωτερικῆς πέμπτης φάλαγγος, ἡ ὁποία δημιουργεῖ τὴν ἀστάθειαν καὶ ἐκμηδενίζει τὸ ἀγωνιστικὸν νεῦρον τῆς βουλήσεως· ἀπομακρύνεται ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐλάσσονος καὶ ἡσσονος προσπαθείας καί, τὸ σπουδαιότερον, ἐκτὸς τῶν ὑπαρχουσῶν πραγματικοτήτων, ἐκκολάπτει ἐντὸς τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ἕν πληθος νέων δυνατοτήτων. Ἐντὸς τῆς ψυχῆς του θραύονται βαρεῖαι ἀλύσεις, θρυμματίζονται μακροχρόνια τυραννικὰ δεσμὰ καὶ ὑπεράνω τοῦ κόσμου τῆς βιολογικῆς καὶ ψυχολογικῆς νομοτελείας καὶ ἀναγκαιότητος ἐκσπᾶ καὶ ἀναπηδᾷ ὁ κόσμος τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας (Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Ἡ καλλιέργεια τῆς βουλήσεως διὰ τοῦ ὀρθοδόξου μορφωτικοῦ ἔργου, ἐν Ἀθήναις 1950, σελ. 20).

γ') «Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός». Ὡστε διὰ τοῦ ἡγίου καὶ Χριστοκεντρικοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου ὁ νέος θὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀληθῆ πνευματικὴν ἐλευθερίαν. Ἀληθῶς ἐλεύθερος δὲν εἶναι ὁ ὁμοιάζων πρὸς τὸν σκόληκα, παρὰ τὸ γεγονός, ὅτι οὗτος κινεῖται οἷονεὶ ἐλευθέρως πρὸς πάσας τὰς κατευθύνσεις, πλὴν ὅμως ἐντὸς τοῦ βορβόρου, ἀλλ' ὁ ὁμοιάζων πρὸς τὸν ἀετόν, ὅστις δύναται νὰ φθάσῃ καὶ εἰς αἰθέρια ὕψη. Ἡ ἐσωτερικὴ αὕτη ἐλευθερία βοηθεῖ τὸν Χριστιανὸν νέον νὰ ἱκανοποιήσῃ κατὰ τὸν ἰδεωδέστερον τρόπον τὴν ἔμφυτον τάσιν τῆς νεανικῆς ψυχῆς περὶ ἀνακαλύψεως ἐνὸς ἀπολύτου ἰδανικοῦ καὶ τῆς ὑπεραξίας ἐκείνης, ἣ ὁποία θὰ διαποτίσῃ, θὰ κατευθύνῃ καὶ θὰ συναναπτύξῃ πάσας τὰς ἄλλας ἀξίας τῆς ζωῆς. Ἡ ὑπεραξία αὕτη εἶναι ὁ Χριστός. Αὐτὸς καὶ μόνον δημιουργεῖ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ νέου ἱεραρχικὴν τάξιν καὶ ἀρμονικὴν ὁλότητα, ἐντὸς τῆς ὁποίας πάντα τὰ ἰδανικά (λ.χ. ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά, κοινωνικά, ἠθικά καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ὕλικά) δὲν περιφρονοῦνται, ἀλλ' υἱοθετοῦνται καὶ ὑποτάσσονται ὑπὸ μίαν θεμελιώδη κατεύθυνσιν καὶ ὑπὸ ἐν σύνθημα: «Τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολοσ. γ', 11). Τοιοῦτοτρόπως ἐν τῇ ζωῇ τῶν Χριστιανῶν νέων αἰχμαλωτίζεται «πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. ι', 5), εἰς τρόπον, ὥστε ἀποβαίνουν «καινὴ κτίσις», περιπατοῦν «ἐν καινότητι ζωῆς» (Γαλ. ζ', 15. Ρωμ. ζ', 4) καὶ γίνονται ὠλοκληρωμένοι προσωπικότητες καὶ οἰκοδόμοι ἀληθοῦς πολιτισμοῦ.

Τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα ἀποδεικνύουν, ὅτι εἶναι σπουδαιότατον τὸ ποιμαντικὸν ἔργον εἰς τὰς τάξεις τῶν νέων. Ἀλλὰ διὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ εὐγενεῖς σκοποὶ αὐτοῦ, πρέπει ὁ ποιμὴν νὰ παρουσιάξῃ ἑαυτὸν ὡς ζῶν πρότυπον ἀρετῆς [καὶ ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν. Εἰς τὴν βίωσιν τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀξιῶν λαμβάνει μέρος ὀλόκληρος ἢ προσωπικότης τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ νόησις μόνον εἶναι τόσον τυφλὴ διὰ τὰς ἀξίας, ὅσον εἶναι τὸ οὖς διὰ τὰ χρώματα καὶ ὁ ὀφθαλμὸς διὰ τοὺς μουσικὸς τόνους. Αἱ ἀξίαι γίνονται κατανοηταί, ὅταν ἐκεῖναι ἀναλάμπουν καὶ ἀκτινοβολοῦν ἐντὸς ἡμῶν. Βλέπομεν ταύτας, ὅταν ἐκεῖναι ἀνάπτουν ἐντὸς ἡμῶν τὸ φῶς των. Συλλαμβάνομεν αὐτάς, ὅταν ἡμεῖς πρῶτον συναρπα-

Η ΖΩΟΔΟΧΟΣ ΠΗΓΗ

(ΤΟ ΑΓΙΑΣΜΑ ΤΟΥ ΜΠΑΛΟΥΚΛΗ)

Ἄλσος περιβάλλει τὸ ἐρημικὸν μοναστήριον. Μέσα εἰς τὸ ἄλσος αὐτὸ ὑπάρχει τὸ κοιμητήριον τῶν Ἑλλήνων, ὅπου τὰ κρύα μάρμαρα καὶ τὰ πλέον κρύα ἐπιγράμματα τῶν καταλύγουσιν τὸν ξένον. Διὰ μέσου πυκνοφύλλων βατῶν προχωροῦμεν εἰς τὴν πλακόστρωτον αὐλήν. Ἐδῶ κελλιά. Ἐκεῖ ὁ μαρμαρόκτιστος ὠραῖος ναὸς μετὰ τὸν μέγαν ἀσημένιον πολυέλαιον. Πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ γύρω-γύρω οἱ τάφοι τῶν Πατριαρχῶν μαρμαρίνοι, ὑπὸ τὴν σιωπηλὴν σκιὰν τῶν βατῶν καὶ κυπαρίσσω. Ἰδὲ σκαλιστοὺς σταυραετοὺς εἰς τὰς πλάκας καὶ Πατριαρχικὰς μίτρας. Ἰδὲ σιωπηλὰ μάρμαρα καὶ φλύαρα ἐπιγράμματα.

Ἀπ' ἐκεῖ ἡ κάθοδος εἰς τὸν ὑπόγειον τῆς Παναγίας ναόν, ὅπου τὸ πολυθαύμαστον καὶ θαυματουργόν Ἅγίασμα. Κατερχόμεθα διὰ μαρμαρίνων κλιμάκων, ἀναγινώσκοντες τὰ ἐπὶ τῶν κατέναντι μαρμάρων ἐπιγράμματα.

Ἴδου ὁ ὑπόγειος ναός.

Μικρός, μυστηριώδης, σκιερός. Πρὸ τῶν ἀργυρῶν εἰκόνων καίουσιν ἄφθονοι λαμπάδες.

Γεμᾶτος κόσμον. Καὶ χριστιανοὶ καὶ τοῦρκοι. Πολίτισσαι μετὰ τὰ τσεμπέρια τῶν, καὶ χανούμισσαι μετὰ τὰ σάλια τῶν. Νὰ καὶ γυναῖκες χωριαναὶ τῆς Προποντίδος μετὰ ἱμάτια-βρακία ποδήρη, ὡς ἄνδρες βρακκοφορεμένοι ἀπὸ τὴν μέσην καὶ κάτω, ὡς ὠραῖαι γυναῖκες ἀπὸ τὴν μέσην καὶ ἐπάνω.

Κατερχόμενος διὰ μαρμαρίνης κλιμάκος, φθάνεις εἰς μίαν πύλην, δεξιὰ τῆς ὁποίας εἶναι ζωγραφισμένη ἐπὶ τοῦ τοίχου Εἰκὼν

ζώμεθα καὶ κυριευόμεθα ὑπ' αὐτῶν. Κατὰ ταῦτα οὐδέποτε οἱ νέοι θὰ συναρπάζονται ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων πνευματικῶν ἀξιῶν, ὅταν δὲν βλέπουν ταύτας νὰ ἀκτινοβολῶνται συνεχῶς ἐκ ζωτὸς τινος προτύπου καὶ νὰ αἰσθητοποιῶνται εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ποιμένου. Ὡς ἔλεγεν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «ὁ παιδεύων οὐ λόγῳ μόνον διδάσκει, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ».

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

τῆς Θεοτόκου, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἀνάπτει ἀκοίμητος κανδήλα. Διὰ τῆς πύλης αὐτῆς εἰσέρχεσαι πλέον εἰς τὸ πολυύμνητον Ἁγίασμα τοῦ Μπαλουκλίου. Κατέναντι τοῦ μαρμαρίνου τέμπλου.

Εὐωδία λεπτή καὶ δρόσος ὑγρὰ πληροῖ τὸν ναῖσκον. Ἴδου πρὸς δυσμὰς ὅλος ὁ νάρθηξ μεταβεβλημένος εἰς μίαν μεγάλην μαρμαρίνην λεκάνην θολοσκέπαστον. Διαυγὲς ὕδωρ ἄφθονον ἐντός, σχηματίζει τεχνητὸν πάλλευκον λιμνίδιον, ὡς τὰ ἐκ τῶν πιδάκων. Χρυσῇ ἢ Εἰκὼν τῆς Παναγίας, ἢ Ζωοδόχος Πηγῇ, ἐφάπτεται τοῦ κρυεροῦ νάματος. Εἰς δὲ τὸ μαρμάρινον τοῦ λιμνιδίου χεῖλος χάλκινα κύπελλα κατὰ σειρὰν, δι' ὧν οἱ προσκυνηταὶ ἀντλοῦντες ἁγίασμα, πίνουν ἀκορέστως, καὶ λούονται εὐλαβῶς χεῖρας καὶ ὄψεις καὶ λαιμούς καὶ κεφαλὰς. Αὐτὸ εἶναι τὸ ἁγίασμα τοῦ Μπαλουκλῆ.

Εἶδες βεβαίως πολλάκις τὴν εἰκόνα εἰς τὴν ἐκκλησίαν, τὴν παριστάνουσαν τὴν Ζωοδόχον Πηγὴν. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ εἶναι ἀντιγεγραμμένη εἰς τὴν εἰκόνα. Σκηνή, τὴν ὁποίαν σκιάζει ὡς ἀπὸ θυμιάματος νεφέλη ἢ πίστις, καὶ πληροῖ εὐωδίας ἢ χάρις τῆς Παναγίας, μαρτυρουμένη ὡς χαρὰ εἰς τὸν θλιμμένον, καὶ ὡς ὑγεία εἰς τὸν πάσχοντα.

Ἐδῶ μία χεὶρ κρατοῦσα τὸ χαλκοῦν ἄντημα καὶ τείνουσα πρὸς τὸ νᾶμα. Ἐκεῖ ὄψις νεαρά, δροσιζομένη ἀπὸ τῆς Πηγῆς τὴν θείαν δρόσον. Παρέκει γέρων χωλὸς πίνων σιωπηλῶς, πίνων εὐλαβῶς. Ἐγγὺς ἐδῶ ὀρθόδοξος διαβρέχει συγκεκνημένος τοὺς ὀφθαλμούς του, οἱ ὁποῖοι εἶναι κατακόκκινοι ἀπὸ τὴν νόσον. Καὶ παρὰ τὸ πλευρόν του μωαμεθανὸς νίπτων τὸ ὤχρον πρόσωπόν του καὶ ἄρμενία στάζουσα τὴν θαυματουργὸν δρόσον μέσα εἰς τὰ στήθη τῆς. Ἡ μητέρα αὐτῆ προσπαθεῖ νὰ λούσῃ τὸ παιδάκι τῆς, τὸ ὁποῖον, θαυμαστῶς, οὔτε κραυγάζει, οὔτε κλαίει. Καὶ εἰς ὅλα αὐτὰ οἱ ἱερεῖς μὲ τὰ ἐπιτραχήλια ψιθυρίζοντες εὐχὰς, καὶ γράφοντες ὀνόματα.

Ἐὰν ἔλθῃς Παρασκευὴν, δυσκόλως θὰ καταβῆς. Ἐὰν ἔλθῃς κατὰ τὴν πανήγυριν τὴν Παρασκευὴν τῆς Διακαινησίμου-οὔτε θὰ προσεγγίσῃς κἄν εἰς τὴν ἱεράν περιοχὴν τοῦ Ἁγιάσματος. Πληθυσμὸς ἀμύθητος οἱ προσκυνηταί, μυριάδες μυριάδων.

Ἐπιὸν καὶ ἐλούσθην. Πόσον εἶναι κρῖον καὶ πόσον εἶναι καθαρόν τὸ ὕδωρ τὸ ἅγιον! Λάμπει τὸ νερὸν καὶ λάμπει τὸ μάρμαρον ὑπὸ τὸν σκοτεινὸν ὑπόγειον θόλον. Φρικίασις ἐλαφρὰ σχηματίζεται εἰς τὴν ὀμαλὴν ἐπιφάνειαν τοῦ Ἁγιάσματος ἐκ τῶν ἀντλούντων, καὶ φρικίασις ἄλλη ἱερά διατρέχει τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ λουομένου καὶ πίνοντος.

ὦ μαρμαρένια βρύσις καὶ μαρμαρένιο μου νερό! Πῶς νὰ σὲ χορτάσω, γλυκύτατον νεράκι, τὸ ὁποῖον πάραυτα ἐξατμίζει ἡ πίστις!

Ἐπιον ἄπαξ, δὶς, τρεῖς ἀκορέστως. Ἐλούσθην. Ἐδροσίσθην δι' ἓν ἔτος, μοῦ φαίνεται, δι' ὅλην μου τὴν ζωὴν. Ἐπλήρωσα καὶ μίαν φιάλην διὰ τὴν μητέρα μου. Ἄς πιῇ καὶ αὐτὴ ἡ καυμένη, ὅπου τόσο παρακαλεῖ διὰ τὸν ταξειδιώτην της.

Κ' ἐκεῖ ὅπου ἔκυψα καὶ πάλιν ν' ἀντλήσω, βλέπω μέσα εἰς τὴν μαρμαρένια τοῦ κρύου νεροῦ λάμπην τέσσαρας σκιάς νὰ πηδοῦν ἐδῶ κ' ἐκεῖ καθὼς πηδᾷ καὶ φεύγει ἀστραπιαίως ἡ ἀσαφὴς σκιά ταχέως κινουμένου πράγματος ἐν τῷ φωτὶ τῆς λυχνίας ἐπὶ τοῦ τοίχου. Τώρα αἱ σκιάι ἐχάθησαν ὑπὸ τὸ μάρμαρον ἐκεῖνο εἰς τὴν σκοτίαν τῆς λεκάνης. Ὁ ἱερεὺς ἔρχεται τότε, ἐννοήσας τὴν περιέργειάν μου, καὶ ραντίζων σταγόνας ὕδατος βιαίως διὰ τοῦ κυπέλλου, προσπαθεῖ νὰ ἐκβάλλῃ τὰς ἀφανεῖς σκιάς εἰς τὰ μέσον πάλιν τῆς λεκάνης. Κρατεῖ κηρίον ἀνημμένον καὶ τὸ πλησιάζει μέχρι τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων. Φωτίζεται αἴφνης ἡ πηγὴ λαμπρῶς. Θαρρεῖς καὶ εἶναι ἡ μαρμαρένια λεκάνη γεμάτη ἀπὸ διαμαντένιο νερό.

Ἀναταράσσεται ἀλαφρῶς ὁ πυθμὴν. Καὶ ἐξέρχονται ἀράδα-ἀράδα αἱ τέσσαρες ἀόριστοι καὶ πεταχταὶ σκιάι.

Ἄχ! εἶναι τέσσαρα ψαράκια μικρά. ὦ, τὰ καυμένα! Ἀπὸ τὴν μιά μεριά μαῦρα-μαῦρα σὰν τηγανισμένα, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην κόκκινα σὰν μπαρμπουνάκια.

— Ἦσαν πέντε, μοῦ λέγει τότε ὁ ἱερεὺς. Τὸ ἓν ἀπέθανεν πρὸ ἐτῶν. Καὶ εἶνε ἐκεῖ. Καὶ μοῦ ἔδειξε τὴν ἀπέναντι χρυσοῦν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου, τὴν ἐφαπτομένην τοῦ ὕδατος.

Καὶ εἶδον τότε ἐν ὀλόχρυσο μικρὸ ψαράκι νὰ κρέμαται ὡς τάξιμον ἀπὸ τῆς χρυσοῦς εἰκόνας τῆς Παναγίας.

— Τὰ δὲ ἄλλα αὐτά...

Ἦδη τὰ τέσσαρα συμπαθητικὰ ἰχθύδια, τινάσσοντα ἐλαφρῶς ταῖς οὐρίτσαις των, ἔφερον γύρω τὸν λουτήρα, τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὡς ἐν παρατάξει, χορεύοντα τὸν κύκλον μέσα εἰς τὸ διαυγὲς τῆς Παναγίας νάμα, ἀνερχόμενα μέχρι τῆς ἐπιφανείας καὶ πάλιν βυθιζόμενα εἰς τὸν πυθμένα.

— Εἶναι ὅπως τὰ βλέπεις χρόνια τώρα! μοῦ προσέθηκεν ὁ ἱερεὺς. Οἱ παπποῦδες μας τὰ ἤϋραν ἔτσι ἀπὸ τοὺς παπποῦδες των. Οὕτε μεγαλώνουν, οὔτε ἀλλάζουν... Καὶ ἐπλησίαζεν ἀκόμη περισσότερο εἰς τὸ ὕδωρ ὁ ἱερεὺς τὸ κηρίον. Τὰ ἰχθύδια, ἐκπλησσομένα

ἀπὸ τὴν ἐπὶ τοῦ νόματος ζωγραφουμένην σκιὰν τῆς γενειάδος τοῦ ἱερέως, ἔφερον γύρω τινάσσοντα ταῖς οὐρίτταις των, καὶ παίζοντα τὰ μικρὰ πτερύγια των.

— Ἄχ τὰ καυμένα! Ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά εἶναι μαῦρα-μαῦρα σὰν τηγανισμένα, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλην κόκκινα σὰν μπαρμπούνακια..

Ἦ! τίς ἀγνοεῖ τὴν ὠραίαν βυζαντινὴν παράδοσιν;

— Θέλουν νὰ ποῦν, ἐπανελάβεν ὁ ἱερεὺς, ὅτι τὴν νύκτα ποῦ θέλα πάρουν οἱ Τοῦρκοι τὴν Πόλιν, μιὰ καλόγρηρα ἐτηγάνιζε ψάρια στὸ τηγάνι. «Πάψε, γρηά, τὸ μαγειριό, ἐφώναξεν ἔξωφρα μιὰ φωνὴ ἀπὸ πάνω της, κί ἡ Πόλι θὰ τουρκέψη!»

«Χριστὸς καὶ Παναγία!» ἀπήντησεν ἡ καλόγρηρα. Καὶ ἐξηκολούθει ἡσυχος τὸ μαγειριό της, «- Πάψε, γρηά, τὸ μαγειριό, κί ἡ Πόλι θὰ τουρκέψη!» φωνάζει πάλιν ἀπὸ πάνω της ἡ μυστηριώδης φωνή. Ἄλλ' ἡ καλόγρηρα πιστεύουσα εἰς τὴν ἀκατανίκητον δύναμιν τῆς Πόλεως, δὲν ἔδιδεν ἀκρόασιν εἰς τὴν φωνὴν ἐκείνην, μόνον ἐξηκολούθει τὸ τηγάνισμα.... -Τεσσ: ἔτσι τσίριζαν τὰ ψαράκια, τηγανιζόμενα μέσα εἰς τὸ τηγάνι. Καὶ ἡ καλόγρηρα τὸ ἐγύριζεν ἀπ' ἐδῶ τὸ τηγάνι πρὸς τὴν φλόγα, τὸ ἐγύριζεν ἀπ' ἐκεῖ μὲ προσοχὴν, καὶ ἡτοιμάζετο πλέον νὰ τὰ γυρίσῃ τὰ ψαράκια ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά. Ἡ φλόξ ἔλαμπεν εἰς τὸ ἡσυχον λευκὸν πρόσωπόν της, πρόσωπον ἁγίας. Κ' ἐκεῖ ποῦ ἔλαβε τὸ πηροῦνι νὰ τὰ γυρίσῃ τὰ ψαράκια ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἕνα ἕνα μὲ προσοχὴν, καὶ νὰ ρίψῃ καὶ ἄλλο λάδι, ἀκούει πάλιν, τρίτην φορὰν τώρα:

— «Πάψε, γρηά, τὸ μαγειριό, κί ἡ Πόλι θὰ τουρκέψη!»

Αὐτὴν τὴν φορὰν ἡ φωνὴ ἦτο ἀπαισία. Ἡ καλόγρηρα ἐταράχθη, τὸ γαλήνιον πρόσωπόν της ἐσκυθρώπασεν. Εἰς τὸ λευκὸν μέτωπόν της ἐσχηματίσθησαν ζαρώματα πόνου καὶ τρόμου. Ἄλλὰ πάλιν περιέστειλεν ἑαυτήν. Ἔκαμε τὸν σταυρόν της, ἐμειδίασε καὶ ἀπήντησε πρὸς τὴν ἄγνωστον φωνήν:

Σὴν ζωντανέφουν τὰ ψάρια καὶ πηδήσουν ἀπὸ τὸ τηγάνι, τότε θὰ πάρουν καὶ οἱ τοῦρκοι τὴν Πόλι....

Καλόγρηρα τηγάνιζε ψαράκια στὸ τηγάνι καὶ μιὰ φωνή, ψιλὴ φωνή, ἐπάνωθέν της λέγει:

— Πάψε, γρηά, τὸ μαγειριό, κί ἡ Πόλι θὰ τουρκέψη....

— Ὅταν τὰ ψάρια πεταχτοῦν, τὰ ψάρια ζωντανέφουν, τότε κί ὁ τοῦρκος θεὸς νὰ μπῆ, κί ἡ Πόλι θὰ τουρκέψη....

Τὰ ψάρια ζωντανέφανε, τὰ ψάρια ζωντανέφαν, κί ὁ Ἀμηνῶς εἰσέβηκε'ς τὴν Πόλι καβαλλάρης!

Τὰ ψάρια-ὦ τοῦ θαύματος!- ἐπήδησαν ἑξαφνα ζωντανά καὶ ἔπεσαν ἀπὸ τὸ τηγάνι μέσα εἰς τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος, ὅπου ἔκει πλησίον ὑπῆρχε.

Πόσον τρυφερά ἡ εὐμορφη παράδοσις τοῦ Γένους μας! Καὶ πόσον τρυφερώτατα τὴν διέσωσε τὸ δημοτικὸν ἄσμα!

Ἐκάθησα ὥρας ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου χεῖλους τῆς δροσερᾶς πηγῆς τοῦ Ἀγιάσματος. Οἱ προσκυνηταὶ ὅλοεν προσήρχοντο, ἔπινον πλησίον μου, ἐλούοντο καὶ ἡγιάζοντο, καὶ ταράσσοντες τὸ ὕδωρ, προσεπάθουν νὰ ἀφυπνίσωσι τὰ ὑπὸ τὰς ραγμάς τῶν μαρμάρων καὶ τὰ σκότη τοῦ θόλου ἐφησυχάζοντα ἰχθύδια· τὰ ὁποῖα τότε τὸ ἓνα κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐλαφρῶς τινάσσοντα ταῖς οὐρίταις των, μαῦρα-μαῦρα ὡς τηγανισμένα ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος.

Κι' ἐγὼ τὰ ἔβλεπα σιωπηλός, καθήμενος ἐπὶ τοῦ μαρμαρίνου τῆς λεκάνης χεῖλους μέσα εἰς τὴν εὐωδίαν τοῦ καιομένου θυμιάματος καὶ τὴν ὑπόγειον ὑγρὰν δρόσον, ἐνῶ μ' ἐφαίνετο πῶς ἤκουα μακρυνὴν φωνίτσαν, σιγά-σιγά ψιθυρίζουσαν εἰς τὰ ὠτά μου:

«Καλόγρηρα τηγάνιζε ψαράκια στὸ στηγάνι
καὶ μιὰ φωνή, ψιλὴ φωνή, ἀπάνωθὲν τῆς λέγει....»

Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀγιάσματος εἶναι ἀρχαιοτάτη, περιεχομένη εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συναξάρια:

«Κατὰ τὸν Ε' αἰῶνα ὑπῆρχεν ἐδῶ πυκνότετον δάσος. Ὅτε μίαν φορὰν Λέων, ὁ Μακέλλης ἐπιλεγόμενος, στρατιώτης ἀπλοῦς ὢν τότε, ἀλλ' ἀγαθὸς καὶ καλοπροαίρετος ἄνθρωπος, εὐρὼν ἔκει ἓνα τυφλόν, ὀλιγοψυχῆσαντα ἀπὸ τὴν δίψαν καὶ κινδυνεύοντα, χειραγωγῶν αὐτὸν ἐπλανᾶτο ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ἀναζητῶν ὕδωρ. Αἴφνης δὲ ἀκούει φωνήν: Λέων, βασιλεῦ, προχώρησε εἰς τὸ πυκνότερον μέρος τοῦ δάσους νὰ εὕρῃς νερόν.... Ὁ Λέων ἐπροχώρησε τότε μέσα εἰς τὰ σκότη τοῦ δάσους. Εὔρε δὲ τὸ προφητευθὲν ὕδωρ, ἐκ τοῦ ὁποίου πιών ὁ τυφλὸς καὶ νιφθεῖς, ἐθεράπευσεν ὄχι μόνον τὴν δίψαν του, ἀλλὰ καὶ τὴν τύφλωσίν του, ἀνακτήσας τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του. Μετ' ὀλίγον καὶ ὁ καλὸς ἐκεῖνος στρατιώτης ἔγινε βασιλεὺς, κατὰ τὴν πρόρρησιν τῆς θείας φωνῆς....»

Ὁ Λέων λοιπὸν ἐκεῖνος, εὐγνωμονῶν τῇ Θεομήτορι, ἀνήγειρε πάγκαλον ἐκεῖ ναόν, ὅπου ἐτελοῦντο ἅπειρα θαύματα εἰς βασιλεῖς καὶ ἰδιώτας, ὡς παριστάνουν τοῦτο αἱ εἰκόνες τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Ὁ Ἰουστινιανὸς κατόπιν ἐκαλλώπισε τὸν ναὸν ἐκεῖνον καὶ ἔπειτα Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἀνεκαίνισεν αὐτόν, ὑπὸ σεισμῶν ἐρειπωθέντα, καὶ εἶτα πάλιν Λέων ὁ Σοφός. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ θαυμάτων ὠνομάσθη ὁ ναὸς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς· ἕως οὗ

Η ΧΑΡΜΟΛΥΠΗ Ἡ ΤΟ ΧΑΡΟΠΟΙΟΝ ΠΕΝΘΟΣ

Ὁ πόνος μέσα στή ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ πιὸ βαθύ πρᾶγμα. Καὶ σ' ἄλλον δίνει ἀφορμὴ γιὰ δύναμη καὶ γιὰ μεγάλα ἔργα, κι' ἄλλον τὸν μαραζώνει καὶ τὸν κουρελιάζει. Ἄλλον τὸν ἀνεβάζει ψηλά, κι' ἄλλον τὸν πλακώνει, τόσο βαρειά, πού νὰ μὴ μπορέσῃ πιά νὰ σηκωθῇ.

Ὁ πόνος κατὰ τὴ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι δυὸ λογίων, πόνος κατὰ Θεὸν καὶ πόνος κατὰ κόσμον. Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ πόνος πού νοιώθει ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος, δηλαδή ἐκεῖνος πού ἔχει πίστη στὸν Θεό, ἐνῶ ὁ δεύτερος εἶναι ὁ πόνος πού νοιώθει ὁ σαρκικὸς ἄνθρωπος πού δὲν ἔχει πίστη. Ὁ πρῶτος εἶναι ὁ πόνος πού τὸν γλυκαίνει ἢ ἐλπίδα, ὁ δεύτερος εἶναι ὁ πόνος πού τὸν κάνει ἀνυπόφερτον ἢ ἀπελπισία. Ὁ πρῶτος κάνει τὸν ἄνθρωπον νὰ ταπεινωθῇ καὶ νὰ μαζευτῇ στὸν βυθὸ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐνῶ ὁ δεύτερος τὸν κάνει νὰ ἐπαναστατήσῃ καὶ νὰ βλασφημήσῃ.

*

Γι' αὐτοὺς τοὺς δυὸ λογῆς πόνους γράφει νὰ παρακάτω ὁ ἱσάγ-

μίαν ἡμέραν, ἐπὶ Τουρκοκρατίας, κατηδαφίσθη, τὰ δὲ πλουσιώτατα μάρμαρά του ἐχρησίμευσαν εἰς τὸν καλλωπισμὸν τοῦ τζαμίου τοῦ Σουλτάν Βαγιαζίτ. Ἐμεινε δὲ μόνον ἡ Πηγὴ τοῦ Ἀγιάσματος μὲ τὰ ὀψάρια. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1821 κατεχώθη καὶ αὕτη καὶ δὲν ἐφαίνετο πλέον τίποτε ἀπὸ τὰς ἀρχαίας ἐκεῖνας βασιλικὰς οἰκοδομάς, οὔτε τὸ Ἀγίασμα ἔρρεε.

Παραδόξως ὅμως—καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλεῖτερον θαῦμα τῆς Θεομητόρος—ἐν ἔτει 1832 ὁ Σουλτάνος Μαχμούτ ἔδωσε τὴν ἄδειαν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας, ζήτησαντας τοῦτο, οἱ ὁποῖοι ἀνασκάψαντες ἀνεῦρον τὸ Ἀγίασμα, ἐπὶ δὲ τῶν παλαιῶν θεμελιῶν ἀνήγειραν τὸν σημερινὸν καλὸν ναόν, ἕνα τῶν πλουσιωτέρων τοῦ Ὀρθοδόξου κόσμου, καύχημα δὲ τοῦ Γένους καὶ χάριμα τρυφερόν, τοῦ ὁποίου τὰ ἐγκαίνια μεγαλοπρεπῶς ἐτέλεσεν ὁ Πατριάρχης Κωνσταντίας ὁ Ε' ἐν ἔτει 1835. Ἐκτοτε δὲ ἡ φήμη τοῦ Ἀγιάσματος, ἀναζήσασα πάλιν, συγκινεῖ ὅλον τὸν Ἑλληνισμόν καὶ συγκαλεῖ ἐκεῖ ἀναριθμήτους προσκυνητάς, τῶν ὁποίων θαυμασιῶς ἀναζωπυρεῖ τὴν πρὸς τὴν πάτριον θρησκείαν εὐλάβειαν θερμῶς, ἐνῶ συγχρόνως περιθάλλει ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν τὰς τρυφερωτέρας ἀναμνήσεις τοῦ Γένους.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ

γελος απόστολος Παῦλος: «Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. Ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται». (Κορινθ. Β' ζ', 10). «Ἡ λύπη, λέγει, ποὺ τὴν ὑποφέρει κανένας μὲ πίστη στὸν Θεό, κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ πέσῃ σὲ μετάνοια καὶ νὰ μὴν ἀλλάξῃ γνώμη γι' αὐτὴ τὴ μετάνοια, ἐνῶ ἡ λύπη ποὺ ὑποφέρει κανένας κατὰ τὸ ὑλιστικὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου, φέρνει σ' αὐτὸν τὸν θάνατο».

Ἀπὸ τούτῃ τὴ λύπη ποὺ νοιώθει ἡ ψυχὴ ποὺ πιστεύει στὸν Θεὸ γερὰ, βγαίνει ἡ παρηγοριά, «ἡ παράκλησις», ποὺ λένε τὰ βιβλία τῆς θρησκείας, καὶ γίνεται τὸ λεγόμενο «χαροποῖον πένθος» ἢ «ἡ χαρμολύπη», ποὺ λένε οἱ ἅγιοι Πατέρες.

*

Ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ἡγούμενος τοῦ Σινᾶ, ποὺ ἔγραψε τὸ φημισμένο βιβλίον τὸ λεγόμενο «Κλίμακα», γράφει γι' αὐτὸ τὸ «χαροποῖον πένθος» τούτα τὰ θαυμάσια λόγια: «Πένθος γιὰ τὸν Θεὸ εἶναι τὸ νὰ εἶναι σκυθρωπὴ ἡ ψυχὴ, κι' ἡ καρδιὰ νὰ ποθῇ νὰ πικραίνεται, καὶ ν' ἀποζητᾷ ὁλοένα αὐτὸ ποὺ διψᾷ, κ' ἐπειδὴ δὲν τὸ βρίσκει νὰ τὸ κυνηγᾷ μὲ πόνο καὶ νὰ τρέχῃ ξοπίσω του». Καὶ παρακάτω λέγει: «Ἐγώ, νοιώθοντας τί λογῆς εἶναι τούτῃ ἡ κατάνυξι, ἀποροῦ καὶ ἐξίσταμαι. Πῶς γίνεται, ἓνα πρᾶγμα ποὺ λέγεται πένθος καὶ λύπη, νὰ ἔχῃ μέσα του τὴ χαρὰ καὶ τὴν εὐφροσύνη περιπλεγμένα συναμεταξύ τους, ὅπως εἶναι τὸ μέλι μὲ τὴν κερήθρα».

Κι' ὁ ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σῦρος γράφει: «Κανένας δὲν γνωρίζει τὴ βοήθεια ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὸ κλάμα παρὰ μονάχα ἐκεῖνοι ποὺ παραδώσανε τὴν ψυχὴ τους σ' αὐτὸ τὸ ἔργο». Κι' ἄλλου γράφει: «Ἡ ψυχὴ ποὺ ἔχει τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ, δὲν φοβᾶται ἀπὸ τίποτα». Ὡ κρεβάτι μου, ἴσως μοῦ γίνῃς τάφος τούτῃ τὴ νύχτα». Καὶ παρακάτω γράφει: «Ἡ χαρὰ ποὺ νοιώθει ὅποιος εἶναι ἀφοσιωμένος στὸν Θεό, εἶναι πιὸ δυνατὴ ἀπὸ τούτῃ τὴ ζωὴ, κι' ὅποιος τὴν ἐνοιώσῃ, ὅχι μονάχα στὰ πάθη του δὲν θὰ δώσῃ σημασία, ἀλλὰ μῆτε στὴ ζωὴ του τὴν ἴδια».

*

Τούτῃ ἡ ἀφροσύνη κ' ἡ καταφρόνηση τοῦ θανάτου βγήκανε ἀπὸ τὴ διδαχὴ τοῦ Χριστοῦ ποὺ εἶπε: «Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδίσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ;» Καὶ πάλι ποὺ εἶπε: «Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι».

Τὸν καιρὸ ποὺ πλάκωσε τὸ γένος μας ἡ μαύρη σκλαβιά τοῦ Τούρκου, κ' ὑποφέρνανε βασανιστήρια οἱ πατεράδες μας, ἡ θρη-

σκεία τους έδωσε αυτή την αφοβιά, και τὰ αγιασμένα αισθήματα που είπαμε, ανεβήκανε στην καρδιά τους, χαρίζοντάς τους την ειρήνη του Χριστού και τή μακάρια έλπίδα του.

‘Ο πόνος έκανε την καρδιά τους σαν κάποια ούράνια κιθάρα, που άγγιζε τις κόρδες της ένα μυστικό χέρι. Και γινήκανε ποιητές οί τσομπάνηδες, ψαλτάδες κι’ άγιοι οί χωριάτες, ζωγράφοι κι’ ύμνογράφοι οί καλόγεροι κι’ οί άσκητάδες, μοιρολογήστρες και κεντήστρες οί γυναίκες. ‘Ολάκερη ή φυλή άγιασε, και βούιζε σαν βλογημένο μελισσολόγι, που χαιρότανε πετώντας γύρω από τὰ πνευματικά άνθη που φυτρώνανε στο ματωμένο χώμα. ‘Ο πόνος μετάλλαζε σε χαρά, ή σκλαβιά σε ξεπέταγμα, τὸ ξόδι σε ψαλμὸ άθανασίας.

*

Τότε ήτανε που τρέχανε να μαρτυρήσουνε για την πίστη του Χριστού τὰ παλληκάρια άπάνω στ’ άνθος τους, χιλιάδες αδάμαστες ψυχές, κράζοντας στον άγριο σφάχτη τους: «Χτύπα για την πίστη!»

Τότε πηγαίνανε από παιδάκια κι’ άσκητεύανε μέσα στις τρύπες των βουνών και στα μοναστήρια, καθарοί στο κορμι και στην ψυχή, και περνούσανε τη ζωή τους λατρεύοντας τον Χριστό που σταυρώθηκε για μᾶς, τη θλιμμένη Παναγιά και τους άγιους που άρνηθήκανε τον κόσμο για την άγάπη του Θεού, και κει καθόντανε ως που γερούσανε, «έως γήρας και πρεσβείου».

Τότε ζωγραφίζανε μέσα στα μοναστήρια, στις έκκλησιές και στα ρημοκλήσια τον βασανισμένον Χριστό, γυμνόν μέσα στο μνήμα, σταυροχειρισμένον και νεκρό, με τις ματωμένες τρύπες στα χέρια του, και γράφανε στον μαύρον ούρανό «Η άκρα ταπεινωσις».

Τότες ζωγραφίσανε για πρώτη φορά τον ‘Αββᾶ Σισώη μπροστα στον τάφο του Μέγ’ ‘Αλέξανδρου, να στέκεται έξεστηκώς, με τὰ χέρια του ανοιχτοπάλαμα, με δάκρυα στα μάτια, θρηνώντας για την καταδικη που έχει επάνω του ο άνθρωπος να πίνη το πικρό ποτήρι του θανάτου, όποιος κι’ αν είναι, βασιλιάς ή στρατιώτης, πλούσιος ή φτωχός, δίκαιος ή άμαρτωλός. Κυττάζει μέσα στον τάφο τὸ φριχτὸ σκέλεθρο π’ απόμεινε από τον Μέγ’ ‘Αλέξαντρο, τον βασιλέα τον κοσμοξακουσμένον για την άντρεία του, για τη διάνοιά του, για την όμορφιά του, που ήτανε στολισμένος με κάθε χάρη της ψυχής και του κορμιού. Λοιπόν, αυτό τὸ σιχαμερὸ σκιάχτρο απόμεινε άπ’όλη κείνη τη δόξα που προσκυνούσε ο κόσμος! Αυτὰ τὰ κιτριλισμένα κόκκαλα ήτανε τυλιγμένα στην διαμαντοκέντητη πορφύρα, αυτὰ φορούσανε τὰ χρυσά

τάγματα! Τούτη ἡ νεκροκεφαλὴ μὲ τις βαθεῖες ματότρυπες ποὺ βγαίνουνε ἀπὸ μέσα τους τὰ σκουλήκια, φοροῦσε τὴ βασιλικὴ κορὼνα τῆς οἰκουμένης! ὦ! Φοβερὴ εἶναι ἡ κατάρα τοῦ θανάτου, κ' ἡ μονάχη ἐλπίδα εἶναι ἡ πίστη τοῦ Χριστοῦ!

*

Ἀπάνω στὸν κατάμαυρον οὐρανὸ αὐτῆς τῆς εἰκόνας, ποὺ βρίσκεται ζωγραφισμένη στὰ παλιὰ κοιμητήρια τῶν μοναστηριῶν, εἶναι γραμμένα τοῦτα τὰ λόγια: «Σισώης, ὁ μέγας ἐν ἀσκηταῖς, ἔμπροσθεν τοῦ τάφου τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Ἀλεξάνδρου, τοῦ πάλαι λάμπαντος ἐν δόξῃ, φρίττει, καὶ τὸ ἄστατον τοῦ καιροῦ καὶ τῆς δόξης τῆς προσκαίρου λυπηθεὶς, ἰδοὺ κλαίει: «Ὁρῶν σε, τάφε, δειλιῶ σου τὴν θέαν, καὶ καρδιοστάλακτον δάκρυον χέω, χρέος τὸ κοινόφλητον εἰς νοῦν λαμβάνων. Πῶς οὖν μέλλω διελθεῖν πέρας τοιοῦτον; Αἶ! Αἶ! Θάνατε! Τίς δύναται φυγεῖν σε;» «Βλέποντάς σε, τάφε, δειλιάζω στὴν ὄψη σου, καὶ χύνω καρδιοστάλαχτο δάκρυο, φέροντας στὸν νοῦ μου τὸ χρέος ποὺ θὰ ξοφλήσουμε ὅλοι μας. Πῶς λοιπὸν θὰ περάσω αὐτὸ τὸ πέρασμα; Αἶ! Αἶ! Θάνατε! Ποιός, μπορεῖ νὰ σὲ ξεφύγῃ;»

Σὲ κάποιες σπάνιες εἰκόνες τοῦ Ἀββᾶ Σισώη, εἶναι γραμμένα τὰ λόγια του στὴν ἀπλή γλῶσσα, ὅπως σὲ μιὰ ποὺ βρίσκεται στὸ ξωκκλήσι τῆς Παναγιᾶς τῆς Καστριανῆς στὴ Νάξο, κ' ἔχει γραμμένο τὸ παρακάτω δίστιχο: «Δὲν δύνουντ' ὅλα τὰγματα τοῦ κόσμου καὶ τὰ πλούτη, νὰ ξεγλυτώσουν ὅποιον μπῆ στὴν κατοικιὰν ἐτούτη».

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕΝ

ΑΔΕΛΦΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΥΠΟ

ΑΡΧΙΜ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑ

Ἀθῆναι 1962. Σελ. 311.

Τιμᾶται δρχ. 30.

Ἐκδοσις Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος «Κυψέλη».
Πωλεῖται εἰς τὰ κεντρικὰ Βιβλιοπωλεῖα ὡς καὶ παρ' ἡμῖν.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΓΜΑΤΑ

ΨΥΧΩΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ

Υπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Δὲν ὑπάρχει κραταιότερη προστασία
ἀπὸ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ

“Ὅσους ἀγαπᾷ καὶ προστατεύει ὁ Θεός, τοὺς διασώζει ἀβλαβούς, ὅταν τοὺς κυκλώσουνε συμφορές. Καὶ τοὺς διατηρεῖ ἀπειραχτούς καὶ ἀλώβητους, κί ὅταν ἀκόμη βρεθοῦνε μέσα καὶ στοὺς μεγαλυτέρους κινδύνους. Ἀπὸ σκυλλόμυγες ἐγέμισαν ὅλα τὰ σπίτια, κί ἐσκέπασαν σὰν σύννεφο ὅλη τὴν Αἴγυπτο. Κί ὅμως ἡ χώρα τῆς Γεσέμ ἀπόμεινε ἐλεύθερη ἀπ’ αὐτὲς γιὰ τὸ χατίρι τῶν Ἑβραίων, κί οὔτε μιὰ δὲν ἐφανερώθηκε στὴ γῆ τῆς (Ἐξοδ. ἡ, 21.24).

Τὸ χαλάζι, ὀρμητικὸ σὰν τὴ φωτιά, πέφτει καὶ ρημάζει καὶ ἀνθρώπους καὶ κτήνη καὶ φυτὰ καὶ κάθε φύτρο καὶ βότανο τῶν αἰγυπτιακῶν χωραφιῶν. Ἡ γῆ ὅμως τῆς Γεσέμ διατηρεῖται σὲ τέλεια γαλήνη καὶ ξαστεριά. Καὶ δὲν ἐγνώρισε καθόλου οὔτε νεροποντὲς, οὔτε χαλαζοθύελλες (Ἐξοδ. θ', 23. 26).

Ἡ ἀρρώστεια καὶ ἡ ἐπιζωστία ἀφανίζει καὶ ἐξολοθρεύει τὰ κτήνη τῶν αἰγυπτίων· καὶ τ’ ἄλλα τοὺς· καὶ τὰ καματερά τοὺς· καὶ τὶς καμῆλες τοὺς καὶ τὰ πρόβατά τοὺς. Ὁ κτηνοαφανισμὸς ὅμως αὐτὸς δὲν ἄγγιξε καθόλου τὶς ἀγέλες καὶ τὰ ποίμνια τῶν Ἰσραηλιτῶν (Ἐξοδ. θ', 6-7).

Πληγὲς φοβερές, ἔλκη καὶ φουσκαλίδες γεμᾶτες πύο, ἀναδίνονται ἀπὸ τὰ κορμιά ὅλων τῶν αἰγυπτίων πέρα ὡς πέρα· κί ὄχι μονάχα στοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ στὰ τετράποδα. Οἱ Ἰσραηλίτες ὅμως, καὶ αὐτοὶ

οί ἴδιοι καὶ τὰ ζῶά τους δὲν ἔπαθαν τίποτε, κι' ἐμείνανε ἀμόλευτοι κι' ἀπλήγιαστοι (αὐτ. 9-10).

Ἡ ἀκρίδα ἐσκέπασε τὸ βασίλειο, ὡς τὰ τελευταῖα του ὄρια· κι' ἔφαγε κάθε βότανο καὶ τὸ τελευταῖο ἀκόμη φυτό· καὶ δὲν ἀπόμεινε κάτω ἀπὸ τὴν ἀδηφαγία τους οὔτε δέντρο οὔτε φυτό· καὶ στὸ τέλος ἐμπῆκε καὶ μέσα στὰ σπίτια κι' ἐπλημμύρισε καὶ τὸ τελευταῖο καὶ τὸ πλέον ἀπόμερο δωμάτιό τους. Στὴ γῆν ὅμως τῆς Γεσέμ δὲν ἐπλησίασεν ἡ ἀκρίδα (αὐτ. ι', 13-15).

Οἱ κάτοικοι ὅλης τῆς Αἰγύπτου, ἡμέρες ὀλόκληρες, ἐπάλευαν κι' ἐπνίγονταν μέσα σὲ βαθύτατο, ὀλόπηχτο καὶ τυφλὸ καὶ ψηλαφητὸ σκοτάδι. Στὴ γῆν ὅμως τῆς Γεσέμ ὁ οὐρανὸς ἦτανε ὀλογάλανος κι' ἐγελοῦσεν ὀλοφώτεινη κι' ὀλόχαρη ἡ ἡμέρα (αὐτ. ι', 22-23).

Καὶ τὸ τελευταῖο καὶ τὸ χειρότερο, μέσα σὲ μιὰ νύκτα ἀπόθαναν ὅλα τὰ πρωτογέννητα παιδιὰ καὶ ζῶα τῶν αἰγυπτίων. «Ἀπὸ πρωτοτόκου Φαραὼ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἕως τοῦ πρωτοτόκου τῆς αἰχμαλωτίδος τῆς ἐν λάκκῳ, καὶ ἕως πρωτοτόκου παντὸς κτήνους». Ἀπὸ τὸ πρωτότοκο παιδί τοῦ Φαραὼ ποὺ ἐβασίλευε, ἕως τὸ πρωτογέννητο τῆς σκλάβας μέσα στὰ μπουνδρούμια, καὶ ἕως τὸ πρωτότοκο κάθε ζωντανοῦ (αὐτ. β', 29).

Ἀνάμεσα ὅμως στὴ φυλὴ τοῦ Ἰσραήλ, ὄχι μονάχα δὲν συνέβηκε τὸ φοβερὸ αὐτὸ θανατικὸ κάθε πρωτογέννητου, ἀλλὰ οὔτε σκύλλος δὲν ἔγρουξε· κι' οὔτε κανεὶς ἄνθρωπος ἔπαθε τίποτε, οὔτε καὶ ζωντανό. Ἔτσι προτῆτερα διασώθηκε κι' ὀλόκληρη ἡ φαμίλια τοῦ Νῶε ἀπὸ τὸν παγκόσμιο κατακλυσμὸ. Ἔτσι καὶ ἡ φαμίλια τοῦ Λῶτ, ἀπὸ τὴ φωτιά ποὺ ἔκαψε τὰ Σόδομα. Καὶ ὁ ὁ Δανιὴλ ἐπίσης ὁ προφήτης ἀπὸ τὰ στόματα τῶν πεινασμένων λιονταριῶν. Ἔτσι ἐδροσολογιόντανε καὶ οἱ τρεῖς Παῖδες στὴ Βαβυλῶνα μέσα στὸ φλογερώτατο καμίνι μὲ τίς καταλυτικὲς του φλόγες. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος βρῖσκεται κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ,

εἶναι σὰν νὰ αὐλίζεται κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτὸς ποῦ ἔχει καλομοιριά στὸν Κύριο τῆ χρωστᾶ· ὁ Κύριος εἶναι σκεπή του καὶ βοηθός του. Ὁ τέτοιος κι' ἀπὸ τὶς παγίδες ξεφεύγει αὐτῶν ποῦ προσπαθοῦνε νὰ τὸν παγιδεύσουνε. Κι' οὔτε δειλιάζει, οὔτε καίλογαριάζει τὶς φοβέρες καὶ τὶς ἀπειλὲς αὐτῶν ποῦ τὸν ἀπειλοῦνε. Τὰ σκιάχτρα καὶ τὰ φαντάσματα τῆς νύχτας δὲν τὸν φοβίζουνε. Οὔτε τῆς ἡμέρας τὰ τόξα. Οὔτε οἱ σκοτεινὲς ἐνέδρες καὶ ἐπιβουλές. Οὔτε φοβάται τοὺς κατατρεγμοὺς ποῦ τοῦ γίνονται μέρα μεσημέρι. Ἄς τὸν περιτριγυρίζουνε ἀπὸ παντοῦ ἀμέτρητοι ἐχθροί. Ἄς τὸν κυκλώνουνε ἀπὸ κάθε μεριά βάραθρα καὶ γκρεμοί. Ἄς τὸν ζώνουν, σὰν ἀλυσσίδα, οἱ πλεόν φοβεροὶ κίνδυνοι. Αὐτὸς βρίσκεται σὲ ἀσφάλεια. Σὰν νὰ τὸν φοβοῦνται τὰ κακὰ καὶ οἱ συμφορές, κι' ὄχι νὰ τὶς φοβάται αὐτός, δὲν τολμοῦνε θαρρεῖς νὰ τὸν πλησιάσουν. Καὶ ἀπτότης καὶ ἀτρόμητος τ' ἀντιμετωπίζει ὅταν ἔρχωνται· καὶ τ' ἀποκρούει, μὲ γενναιότητα καὶ μεγαλόψυχα, ὅταν τὸν βρίσκουνε, χωρὶς νὰμποροῦνε διόλου νὰ τὸν βλάψουνε. Δὲν φοβάται καθόλου, οὔτε τὶς ὀχιές οὔτε τοὺς κροταλίες. Καὶ κατανικᾷ γενναῖο-καρδα καὶ τὰ λιοντάρια καὶ τοὺς δράκους καὶ σώζεται, χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτα. Γιατὶ ἀπ' ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ εἶναι ἰσχυρότερος καὶ ἀνώτερος. Ἐπειδὴ ἔχει προστάτη του καὶ καταφυγή του τὸν Ὑψιστο. Καὶ σ' αὐτὸν στηρίζει ὅλες τὶς ἐλπίδες τῆς σωτηρίας του.

Ἡ ἔσχατη ἀθλιότητα εἶναι τὸ νὰ μετανοῇ κανεὶς ἐπειδὴ ἐμετανόησε.

Δὲν ὑπάρχει τίποτα πιὸ ἀνώφελο ἀπὸ τὸ νὰ μετανοιώ-νη προσωρινὰ μονάχα ὁ ἁμαρτωλός· κι' ὅταν εἶναι εὐκόλος κι' ἔτοιμος, νὰ ξαναπέφτῃ στὴν ἁμαρτία καὶ νὰ ξαναγυρίζῃ στὰ πρῶτα κακὰ, ἀποδείχνοντας ἔτσι πῶς μετανοιώνει γιὰτὶ ἐμετάνοιωσε.

Κι' ὁ Φαραὼ ἐκεῖνος ἔδειξε πὼς ἄλλαξε στὴν πληγὴ τῶν βατράχων· «Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Κύριον, εἶπεν εἰς τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρών, εὐξασθε καὶ περιελέτω τοὺς βατράχους... καὶ ἐξαποστελῶ τὸν λαόν, καὶ θύσουσι τῷ Κυρίῳ». Προσευχηθῆτε γιὰ μένα στὸ Θεὸ καὶ δεηθῆτε νὰ ἐξαφανίσῃ τοὺς βατράχους, καὶ θὰ στείλω τὸν λαόν νὰ τοῦ προσφέρῃ θυσία στὸν Κύριον» (Ἐξοδ. η', 8).

Ὅταν ὅμως ἐλυτρώθηκεν ἀπὸ τὴν πληγὴ, πάλιν ἐβάρυνεν ἡ καρδιά του καὶ ξαναγύρισε στὴν πρώτη του διάθεση. Τὸ ἴδιο ἔκαμε καὶ μὲ τίς σκυλλόμυγες. Ξαναεἶπε καὶ τότε τὸ «Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς Κύριον, καὶ ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς». Ἀλλὰ καὶ πάλιν, ὅταν ἐπέερασεν καὶ οἱ σκυλλόμυγες, ἡ καρδιά του ξαναγίνηκε πέτρα καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξαποστείλῃ τὸν λαὸ (Ἐξοδ. η', 31). Τὸ ἴδιο ξανάκανε καὶ στὴν πληγὴ τοῦ χαλαζιοῦ, καὶ μάλιστα μὲ περισσότερη κατάνυξη τῆς ψυχῆς καὶ μὲ θερμότερη συντριβὴ κι' ἐξομολόγηση. Ἐκεῖνος ὁ φοβερός σάλαγος τοῦ ἐβροντοκόπησε τὸν νοῦ του καὶ ἦτανε σεισμός γιὰ τὸ μυαλό του· ἐκεῖνο τὸ φοβερὸ χαλάζι τὸν καταπλήγωσε καὶ τοῦ κατακομμάτιασε τὴν καρδιά του· ἐπροσκάλεσε λοιπὸν τὸν Μωϋσῆ καὶ τὸν Ἀαρών κι' ἐξεφώνιζε· «ἡμάρτηκα, ἡμάρτηκα τὸ νῦν· ὁ Κύριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ λαός μου ἀσεβεῖς. Εὐξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς Κύριον». Ἀμάρτησα, ἀμάρτησα στὴν περίστασι αὐτὴν. Ὁ Κύριος εἶναι δίκαιος. Ἐγὼ καὶ ὁ λαός μου εἴμαστε ἀσεβεῖς. Προσευχηθῆτε λοιπὸν γιὰ μένα στὸν Κύριον» (Ἐξοδ. θ', 27). Ἐμεινεν ὅμως, τοῦλάχιστο τότε, σταθερὸς καὶ ἀμετακίνητος στὴν μετάνοιά του αὐτὴν; Ὁχι! «Ἰδὼν δὲ ὅτι πέπαυται ὁ ὑετός καὶ ἡ χάλαζα καὶ αἱ φωναί, προσέθετο τοῦ ἀμαρτάνειν». Ὅταν δὲ εἶδε, πὼς ἐσταμάτησεν ἡ νεροποντὴ καὶ τὸ χαλάζι καὶ ὁ σάλαγος, ξαναγύρισε περισσότερο στὴν ἀμαρτία» (Ἐξοδ. θ', 31).

Τὴν ἴδια φευτομετάνοια ἐφάνέρωσεν ὁ σκληρο-

Αἱ παραμοναὶ τοῦ Πάσχα

**ΕΝΑ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΟΛΗ
ΣΤΟΝ ΜΕΓΑΛΟ ΝΑΟ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ
ΤΟ ΘΑΜΒΟΣ ΚΑΙ Η ΕΚΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ**

Τὸ θαῦμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του

Παραμονές τῆς μεγάλης ἑορτῆς τοῦ Πάσχα. Μιά εὐγενική συναδελφική πρόσκλησις μᾶς βρίσκει τὶς ἡμέρες αὐτὲς τῆς θρησκευτικῆς κατανύξεως στὴν Πόλη. Ἡ μεγάλη ἐκκλησία τῆς ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐπισκέψεις μας. Μᾶς ὀδηγεῖ ἡ ἱστορία ἡ ἔθνικὴ καὶ ἡ θρησκευτικὴ καὶ ὁ παλμός μας χρησιμεύει ὡς ὁ καλλίτερος ὀδηγός. Εἶναι ἡ ὥρα τῆς προσευχῆς τῶν πιστῶν τοῦ Μωάμεθ. Φθάνωντας στὸν περιλαμπρὸ ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας σταματοῦμε σὲ μικρὴ ἀπόστασι ἀπὸ αὐτὸν γιὰ ν' ἀκούσωμε τὴν προσευχὴ πού σκορπίζεται ἀπὸ τὰ ὕψη δύο μιναρέδων. Εἶναι δύο ἰμάμηδες τοῦ τεμένου Σουλεϊμανιέ, πού ἀπὸ τοὺς δύο μιναρέδες τοῦ μεγαλοπρεποῦς αὐτοῦ τουρ-

τράχηλος ἐκεῖνος σὲ κάθε πληγῇ, χωρὶς νὰ διορθώνεται ποτέ, πραγματικὰ κι' ἀποφασιστικὰ. Κι' ἔτσι, ὅταν ἐπὶ τέλους ἔδωκε τὴν ἄδεια κι' ἄφησε τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ φύγουν, ξαναμετάνοιωσε πάλι καὶ τοὺς καταδίωξε· καὶ στὸ τέλος ἐβυθίσθη καὶ ἐνταφιάσθη καὶ αὐτὸς καὶ ὁ στρατός του σ' ἐκεῖνο τὸν ὕδατόστρωτο τάφο τῆς Ἐρυθρᾶς Θάλασσας. Ἀνώφελη μετάνοια! Ἐπιστροφή, χωρὶς κέρδος! Ἀχρεία καὶ δολερὴ ἐξομολόγησι! πού ὅσο συχνότερα ἐπαναλαμβάνεται, τόσο ἀποδεικνύεται περισσότερο ψεύτικη. Καὶ τόσο περισσότερο βαραίνει τὴν ψυχὴ τοῦ ἀθλίου ἀμαρτωλοῦ· ἕως ὅτου νὰ τὸν καταποντίσῃ στὸ τέλος μέσα στὴ φοβερὴ ἐκείνην ἄβυσσο, ἀπὸ τὴν ὁποίαν οὔτε νὰ σηκωθῇ πλέον ἢμπορεῖ, οὔτε νὰ μετανοήσῃ.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

κικοῦ εὐκτηρίου οἴκου ἀναπέμπουν τὴν μεσημβρινή τους δέησι πρὸς τὸν Ἄλλαχ καὶ τὸν Προφήτη του καὶ διαλαλοῦν τὴν ματαιότητα καὶ τὴν κακία τοῦ κόσμου «ἀλεμφενά». Κάτω ἀπὸ μιὰ ἀτμόσφαιρα φορτισμένη ἀπὸ ὑποβολή θρησκευτικὴ καὶ ἀπὸ συγκίνησι χριστιανικὴ καὶ ἑλληνικὴ φθάνουμε σὲ λίγα λεπτὰ μπροστὰ στὴν μεγάλη ἐκκλησία, πού στάθηκε στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων σύμβολο τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς ἱστορίας ἑνὸς ὀλοκλήρου γένους. Δὲν ἀκοῦμε νὰ χτυπᾶνε οἱ καμπάνες. Ἐσίγησαν γιὰ πάντα οἱ καμπάνες αὐτὲς ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού ἔπεσε ἡ ἐκκλησία μαζί μὲ μιὰ μεγάλη αὐτοκρατορία, ὁ παλμὸς μας ὅμως στὸ ἀντίκρουσμα καὶ τὴν ἐπίσκεψί μας στὴν Ἁγία Σοφία ἀποτελεῖ τὸ ὑποβλητικώτερο προσκλητήριο σὰν χίλιες καμπάνες πού χτυποῦν στὸ βάθος τοῦ ἐσωτερικοῦ μας κόσμου. Ἡ ἐπίσκεψίς μας, συνοδεῖα εὐγενικῶν καὶ πολιτισμένων τούρκων συνεδέλφων μας, ἀποτελεῖ προσκύνημα. Ἀγκαλιάζουμε ἑκθαμβοὶ μὲ τὰ μάτια μας καὶ τὴν ψυχὴ μας τὸ θαῦμα αὐτὸ τῆς βυζαντινῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Μᾶς θαμβώνει τὸ φῶς, πού πλημμυρίζει τὸν μεγάλο ναὸ ἀπὸ τὸν περίφημο θόλο του καὶ ἀπὸ τὰ γύρω παράθυρα καὶ ὡσὰν νὰ ἀκοῦμε μιὰ βροντερὴ ὑποβλητικὴ φωνή. Τὴν φωνὴ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ, πού ἀντικρῦζοντας τὴν ἐκκλησία ἔτρεξε πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἄμβωνος κραυγάζοντας γεμάτος κατάνυξι καὶ ἐνθουσιασμό «Νενίκηκά σε Σολομών! Σ' εὐχαριστῶ Θεέ μου».

Ὅλη ἡ ἱστορία ἀπὸ τῆς πρώτης ἀνεγέρσεως τῆς μεγάλης χριστιανικῆς ἐκκλησίας ἀπλώνεται γύρω μας καὶ μᾶς συνοδεύει στὸ προσκύνημα καὶ τὴν πηριήγησί μας τὴν εὐλαβικὴ μέσα στὸ ναό, τὸν ὀλόφωτο ἀπὸ τὸ μεσημβρινὸ ἀνοιξιὰτικο φῶς τοῦ ἡλίου. Ὁ ἐμπνευστὴς τῆς ἀνεγέρσεως ὑπῆρξε ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Αὐτὸς ἔθεσε τὰ θεμέλιά της διὰ νὰ κτισθῇ καὶ ἀποπερατωθῇ τὰ τέλη τοῦ 360 ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Κώνσταντος τοῦ υἱοῦ του.

Ὅταν ὁ στρατὸς τοῦ Κατακτητοῦ εἰσῆλθε στὴν Πόλη τὴν 29 Μαΐου τοῦ 1453 ὁ τελευταῖος στόχος ὑπῆρξε ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας. Τὴν 1 Ἰουνίου ὁ νικητὴς Σουλτᾶνος ἐτέλεσε τὴν προσευχὴ του τῆς Παρασκευῆς στὴν μεγάλη ἐκκλησιὰ πού μετε-

βλήθη σὲ τέμενος. Οἱ Τοῦρκοι ἐπέδειξαν τὸ πλεόν φιλελεύθερον πνεῦμα στὸ ζήτημα τοῦ ναοῦ αὐτοῦ. Ὁ Κατακτητῆς δὲν ἠθέλησε νὰ ἀλλάξη τὴν μορφή του, τὸ τέμενος διετήρησε τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Σοφίας καὶ παρὰ τὶς διάφορες καταστροφές, συμφορές, λεηλασίες καὶ κατακτήσεις. Ὅταν ὁ στρατὸς τῆς Τετάρτης σταυροφορίας ἔφθασε στὶς πύλες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Αὐτοκράτωρ Ἀλέξιος ὁ Γ', πού τὸν εἶχαν βοηθήσει οἱ Ἑνετοὶ γιὰ νὰ καταλάβῃ τὸν θρόνον, ἀναγκάσθηκε, γιὰ νὰ ἐξεύρη τὰ χρήματα πού τοὺς ὑποσχέθηκε, νὰ ἀφαιρέσῃ πολῦτιμα σκεύη καὶ ἀναθήματα, πού τὰ εἶχαν προσφέρει οἱ προκάτοχοί του.

Τὴν λεηλασία αὐτὴ τὴν ἐπακολούθησε καὶ λεηλασία ὑπὸ τῶν σταυροφόρων πού ἐγύμνωσαν ἀπὸ ὅ,τι πολῦτιμο τὸ ναό. Ἡ Ἀγία Σοφία ὡς τόσο στάθηκε ἀκλόνητη ὡς τὰ τέλη τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Βυζαντίου καὶ ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ τῆς μετέλαβε τῶν ἀχράντων μυστηρίων ξεκινῶντας ἀπὸ τὸν ναὸ αὐτό, μὲ τὴν δέησι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὶς εὐχὲς τοῦ ἐκκλησιαζομένου λαοῦ, πρὸς τὸ πεδίο τῆς μάχης.

Λόγω τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν εἰκόνων εἰς τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν ὁ Κατακτητῆς ἠρκέσθη νὰ καλύψῃ αὐτὲς μὲ ἓνα ἐλαφρὸ ἀμμοκονίαμα, ἀφίνωντας πολλὰς ἀπ' αὐτὰς ἀκάλυπτες ἐντελῶς.

*

Κλείωντας τὸ βιβλίον τῆς ἱστορίας συνεχίζουμε τὴν ἐπίσκεψί μας σταματῶντας μὲ εὐλάβεια καὶ συγκίνησι σὲ κάθε τι πού κρύβει ἓνα κόσμον καὶ σελίδες θρησκευτικὰς ἀκατάλυτες. Οἱ κολῶνες τῆς μεγάλης ἐκκλησίας μὲ τὰ μάρμαρα πού ἐκομίσθησαν ἀπὸ τὸν ἀρχαῖον ναὸ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφέσου καὶ ἀπὸ ἄλλα μέρη ζωντανεύουν τὸ θαῦμα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τοῦ Ἀνθεμίου ἀπὸ τὰς Τράλλεις καὶ τοῦ Ἰσιδώρου τοῦ Μιλησίου. Ὁ χῶρος ὅπου ὑπῆρξε ὁ θρόνος τοῦ αὐτοκράτορος, μὲ τὰ καθίσματα γύρω τῶν πρωτοσπαθαρῶν καὶ τῶν ἄλλων ὀφεικιάλων, παραμένει ἀνέγγιχτος. Ἀντικρῶνουμε μωσαϊκά, εἰκόνες μισοκατεστραμμένες μὲ ζωντανὴ ὁμως τὴν ἔκφρασιν τῶν ἁγίων προσώπων των· ἀνεβαίνουμε πρὸς τὸν γυναικωνίτην, εἰς τὸν ὅποιον οἱ βυζαντινὲς ἀρχόντισσες ἀνέβαιναν ἐπιβαίνουσαι φο-

ρείων ἀπὸ τὴν πλακόστρωτη εὐρύτατη σκάλα του. Ἀπὸ τὸν γυναικωνίτην αὐτὸν τὸ ὄραμα τοῦ ναοῦ κάτω καὶ γύρω παρουσιάζει κάτι τὸ ἀλησμόνητο καὶ ὑποβλητικό. Ὁ ἐλάχιστος ψίθυρος ἀπὸ τὸ ναὸ ἀνεβαίνει καὶ γίνεται ἀντιληπτὸς ὀλοκάθαρα. Μὲ κλεισμένα τὰ μάτια καὶ ὀρθάνοιχτη τὴν ψυχὴν μας ὡσὰν νὰ παρακολουθοῦμε κάποια λειτουργίαν στὸν μεγάλο αὐτὸ ναὸ μὲ τὸν Πατριάρχην καὶ τὸ πλῆθος τῶν ψαλτῶν. Ἐνα ἀναβάπτισμα μέσα σὲ μιὰ ἀόρατη κολυμβήθρα ἢ ἐπίσκεψίς μας αὐτῇ στὴν μεγάλη ἐκκλησίαν, ποὺ τὶς ἡμέρας αὐτῆς τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ἑορτῶν πέρνει στὴν ψυχὴν μας τὴν ἕκτασι μιᾶς ἀτελείωτης χριστιανικῆς καὶ ἔθνικῆς μυσταγωγίας.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

Ἐντὸς τῶν ἡμερῶν τίθενται ὑπὸ τῆς ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ εἰς κυκλοφορίαν εἰς διχρώμους ἐκτυπώσεις, πολυτελῶς βιβλιοδετημένα μετὰ πλαστικοῦ καλύμματος τὰ κατωτέρω Λειτουργικά Ἐγκόλπια.

ΤΟ ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ

(β' ἔκδοσις). Σελίδες 480.

ΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ

Σελίδες 80.

**Αἱ ΝΕΚΡΩΣΙΜΟΙ καὶ ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΟΙ
ΑΚΟΛΟΥΘΙΑΙ**

(β' ἔκδοσις). Σελίδες 60.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» 'Η «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Τίποτα δὲν γίνεται χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ
καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ αἰφνίδιοι θάνατοι
μὲ τὴν πρόγνωση τοῦ Θεοῦ γίνονται.**

Σ' ἓνα μοναστήρι, ποὺ τὸ λέγανε Ὑπόκρυμνο, ἡγουμένευεν ἓνας θεοφοβούμενος ἄββᾶς, ποὺ τ' ὄνομά του ἦτανε Ἀναστάσιος. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ μοναστήρι αὐτὸ κορυφώνεται πρὸς τὸν οὐρανὸ ἓνας θεόρατος γκρεμνός. Μιὰ νύκτα λοιπὸν ἀκούσθηκε μιὰ φωνή, ποὺ ἔμοιαζε σὰν νὰ ἐρχόντανε ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ γκρεμνοῦ αὐτοῦ. Καὶ ἡ φωνὴ αὐτὴ ἔλεγε—Ἀναστάσιε, σὲ περιμένω. Καὶ κατόπιν ἡ ἴδια φωνὴ ἀράδειασε κατὰ σειρὰν τὰ ὀνόματα καὶ ὀκτῶ ἄλλων ἀδελφῶν, ποὺ τᾶκουσεν ὅλη ἡ μοναχικὴ ἀδελφότητα. Κι' ὅλοι τους κατὰλαβαν, πὼς αὐτὸ ἐσήμαινε τὸ θάνατό τους καὶ πὼς ἐπλησίαζεν ἡ στερνὴ τους ὥρα.

Καὶ πραγματικά, ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ ἀπόθανε πρῶτος ὁ Ἀναστάσιος καὶ ὕστερα καὶ οἱ ἄλλοι, κι' ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο, ἐταξίδεψαν κι' αὐτοὶ πρὸς τὸν Κύριο, ὅπως ἀκριβῶς τοὺς εἶχε προσκαλέσει ἡ φωνή.

Κι' ἐγίνηκε τότε ἓνα πρᾶγμα ἀξιοθαύμαστο. Γιατὶ ὅταν ἀπόθανεν ὁ σεβάσμιος Ἀναστάσιος, βρισκότανε στὸ μοναστήρι ἓνας ἀδελφός, ποὺ δὲν ἤθελε πλέον νὰ ζῆ χωρὶς αὐτόν. Ἐκυλιότανε λοιπὸν ἐμπρὸς στὰ πόδια τοῦ λείψανου του καὶ μὲ πνιγμένα στὰ δάκρυα τὰ μάτια του τὸν ἰκέτευσεν νὰ τὸν πάρῃ μαζί του.

— Ποῦ μ' ἀφήνεις καὶ φεύγεις, ἔλεγε. Πάρε με κι' ἐμένα μαζί σου, προτοῦ νὰ περάσουιε ἑπτὰ ἡμέρες. Κι' ἔτσι κι' ἐγίνηκε. Γιατὶ προτοῦ νὰ κλείσῃ ἡ ἑβδομάδα ἀπόθανε κι' αὐτός, ἐνῶ ἡ φωνὴ δὲν εἶχεν ἀναφέρει καὶ τὸ δικό του τ' ὄνομα. Εἶναι λοιπὸν ὀλοφάνερο, ὅτι τὸ θάνατό του τὸν ἐνέργησε ἡ προσευχὴ μόνου τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου.

— Πέτρος.

Ἀπ' αὐτὸ διδασκόμαστε, πὼς οἱ Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ μποροῦνε πολλὰς φορὲς νὰ εἰσακουσθοῦνε καὶ γιὰ πράγματα, ποὺ δὲν ἦτανε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ προωρισμένα νὰ γίνουιεν.

— Γρηγόριος.

Ἐχεις λάθος· ποτὲ δὲν μποροῦνε νὰ εἰσακουσθοῦνε γιὰ πράγματα, ποὺ δὲν πρόκειται νὰ συμβοῦνε. Κι αὐτὰ ποὺ καταξιώνονται οἱ

“Αγιοι ἢ αὐτὰ πού κάνουνε, εἶναι μὲν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ προωρισμένα νὰ γίνουνε, ἀλλὰ μὲ τὴν προσευχὴ τους. Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ κληρονομία τῆς αἰώνιας Βασιλείας εἶναι βέβαια προωρισμένη ἀπὸ τὸ Θεὸ γιὰ τοὺς ἐλεκτοὺς του. Καὶ ὅμως τὸ ἅγιο θέλημά του εἶναι νὰ τὴν ἀποκτοῦνε μὲ κόπο μεγάλο καὶ μὲ τὴν προσευχὴ.

— Πέτρος.

Θάθελα νὰ μοῦ τὸ ἐξηγήσης καθαρὰ καὶ νὰ μοῦ δείξης ὀλοφάνερα, ἔαν ὁ προορισμὸς συνεργῆ μὲ τὴν προσευχὴ.

— Γρηγόριος.

Αὐτό, Πέτρο, μπορεῖς νὰ τὸ καταλάβης καλὰ ἀπὸ τὴ διήγηση γιὰ τὸν Ἀβραάμ. Γιατί, ὅπως τὸ ξέρεις, ὁ Θεὸς εἶπε στὸν Ἀβραάμ — Ἀπὸ τὸν Ἰσαὰκ θὰ πιάσης γενηά. Κι' ἄλλοῦ πάλιν λέει — Σὲ προώρισα γιὰ πατέρα πολλῶν Ἐθνῶν. Καὶ σ' ἄλλο πάλιν μέρος — Θὰ σὲ εὐλογῆσω, καὶ θὰ πληθύνω τοὺς ἀπογόνους σου· καὶ οὕτω καθεξῆς. Καὶ εἶναι φανερό, πὼς ὁ Θεὸς εἶχεν εὐδοκῆσει νὰ πληθύνῃ τὴ γενηὰ τοῦ Ἀβραάμ διὰ τοῦ Ἰσαὰκ. Πῶς λοιπὸν, ἀφοῦ ἦτανε προωρισμένο νὰ πληθύνῃ ἢ γενηὰ τοῦ Ἀβραάμ μὲ τὸν Ἰσαὰκ, ἢ γυναῖκα πού ἀπόκτησεν ὁ Ἰσαὰκ εὐρέθηκε νάναί στεῖρα; Γιατί ἢ ἀγία Γραφή ἀναφέρει, πὼς ὁ Ἰσαὰκ παρακάλεσε τὸν Θεὸ γιὰ τὴ Ρεβέκκα τὴ γυναῖκα του· κι' ἔτσι μόνον συνέλαβεν αὐτή. Φανερώνεται λοιπὸν ἀπ' αὐτό, πὼς ὁ προορισμὸς πραγματοποιεῖται μὲ τὴν προσευχὴ. Κι' ὅτι τὴν προσευχὴ τοῦ Ἰσαὰκ εἰσάκουσεν ὁ Θεὸς καὶ ἔτεκενοποίησε ἢ Ρεβέκκα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ εἶχε προορίσει νὰ πληθύνῃ ἀπὸ αὐτὸν ἢ γενηὰ τοῦ Ἀβραάμ.

— Πέτρος.

Δὲν μοῦμινε πλέον, μὲ αὐτὰ πού μοῦ εἶπες, καμμιά ἀπόλυτη ἀμφιβολία γιὰ τὸ ζήτημα καὶ ἢ ἐξήγηση τῆς ἀπορίας μου εἶναι καθαρῶτατη.

**Διδασκαλία τοῦ ἁγίου Διαδόχου γιὰ τὴν ὑπομονὴ
πού πρέπει νάχωμε στὶς ἀρρώστειες καὶ τὶς ἀτυχίες μας**

“Ενας εὐλαβέστατος Ἀββᾶς, πού τ' ὄνομά του ἦτανε Ἐλπιδοφόρος, εἶχε κτίσει στὴν περιφέρεια τοῦ Κάμπλε διάφορα μοναστήρια. Τὸν ἄνθρωπο λοιπὸν αὐτὸν ὁ Παντοδύναμος κι' ἐλεήμονας Θεὸς τὸν ἐπαίδεψε πολὺ στὸν κόσμον αὐτόν, τὸν ἐλύτρωσεν ὅμως ἀπὸ τὰ αἰώνια βάσανα. Κι' ἐπάνω του ἐφανέρωσε κι' ὅλη του τὴν ἀπειλὴ μὰ κι' ὅλη του τὴν ἀγάπη, κι' ἀπόδειξε πόσο τὸν ἀγαποῦσε κι' ὅταν ἀκόμη τὸν ἐμαστίγωνε. Γιατί στὰ στερνά του, ἐνῶ ἦτανε σαράντα ὀλόκληρα χρόνια θεότυφος καὶ βυθισμένος μέσα στὸ σκοτάδι, χωρὶς νὰ μπορῆ νὰ ξεχωρίσῃ οὔτε ἴχνος ἀπὸ φῶς, τοῦ ἐχάρισε τὴν ὑγεία του. Καὶ δὲν ὑπάρχει φοβερῶτερο βάσανο ἀπὸ τὴν τύ-

φλωση, πού για να τή βαστάξη κανείς πρέπει να τουχη χαρίσει ο Μεγαλοδύναμος μεγάλην ύπομονή. Σε τέτοιες περιστάσεις ή ανυπομονησία και ή στενοχώρια σε τίποτε δεν ωφελεί, παρά πληθαίνει τις άμαρτίες μας. Και γι' αυτό ο καλός Θεός πού ξέρει τήν άδυναμία μας, μαζί με τις πληγές, μάς χαρίζει και τήν ύπομονή, και φανερώνει έτσι στους έκλεκτούς του και τή δικαιοκρισία του και τήν ευσπλαγχνία του.

Γι' αυτό και του άγιου αυτού άιθρώπου του άποστέρησε μεν τὸ φῶς και τὸν ἥλιο τῆς ἡμέρας, τὸν καταπλημμύρισε ὅμως ἀπὸ ἑσωτερικὸ φῶς. Κι' ἔτσι, ἐνῶ τὸν ἔμαστίγωνε ἡ σωματικὴ του τύφλωσις, τὸν ἐσκέπαζε και τὸν ἐπαράμυθοῦσε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἄφοῦ λοιπὸν ἔπερασε σαράντα χρόνια θεότυφος, ὁ Κύριος τοῦ ξανάδωκε τὸ φῶς του· και τὸν ἀφήκε νὰ καταλάβῃ ὅτι πλησιάζει τὸ τέλος του· και ὅτι πρέπει νὰ περιοδεύσῃ τὰ μοναστήρια πού εἶχε κτίσει και νὰ κηρύττῃ σ' αὐτὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ φωτισθοῦνε και οἱ ψυχές τῶν ἀδελφῶν, ἀπαράλλακτα, ὅπως ἀνάκτησε κι' αὐτὸς τὸ φῶς του.

Κι' αὐτὸς τὸ ἐπραγματοποίησε, κι' ἔφερε γῦρο ὅλα τὰ Κοινόβια και τοὺς ἐδίδασκε τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Κι' ὅταν, ὕστερα ἀπὸ δεκαπέντε ἡμέρες ξαναγύρισε στὸ μοναστήρι του, ἐπροσκάλεσε στὸ ναὸ τοὺς Ἄδελφους και ψάλλοντας μαζί τους ὑμνωδίες, μετέλαβε τ' ἄχραντα Μυστήρια. Κι' ἐνῶ αὐτοὶ ἔψαλλαν ἀκόμη, παράδωκε τὸ πνεῦμά του στὸ Θεό. Καὶ ὅλοι οἱ Ἄδελφοὶ εἶδανε, τὴν ὥρα πού ξεψυχοῦσε, νὰ βγαίνῃ ἀπὸ τὸ στόμα του ἕνα περιστέρι και ν' ἀνεβαίνῃ ψηλὰ πρὸς τὸ θόλο τοῦ ναοῦ, κι' ἀπὸ ἐκεῖ νὰ χά. εται στὰ βάθη τ' οὐρανοῦ.....

*

Ὅταν, ἀδελφοί μου, βαρυκαρδοῦμε πολὺ γιὰ τὶς ἀρρώστειες πού μάς λαχαίνουν, πρέπει νὰ ξέρουμε, πὼς αὐτὸ εἶναι σημάδι ὀλοφάνερο, ὅτι ἡ ψυχὴ μας εἶναι σκλάβα στὶς ὑλικές μας ἐπιθυμίες. Καὶ γιὰ τὸν λόγον αὐτόν, ἐπειδὴ λαχταρᾷ τάγαθὰ τοῦ κόσμου, ὄχι μονάχα δὲν μπορεῖ νὰ τ' ἀποστερηθῇ, μὰ και πιστεύει σὰν ἀτυχία τῆς μεγάλῃ, τὸ νὰ μὴν ἔχῃ τὴ μπόρεση νὰ τὰ χαίρεται ἐξ αἰτίας τῆς ἀρρώστειας.

Ἄν ὅμως ὑπομονεύῃ στὶς στενοχώριες, αὐτὸ εἶναι σημάδι πὼς ἔχει αὐτοκυριαρχία και πὼς τιμονεύει καλὰ τὸν ἑαυτό της. Καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτῇ, και ὁ θάνατος ἀκόμη δὲν τὴν φοβίζει, ἀλλὰ τὸν δέχεται με πρᾶσιότητα, σὰν μίαν ἀλλαγὴ γιὰ μίαν ἄλλην ἀληθινώτερη ζωὴ. Παρόμοια γίνεται, ἀδελφοί μου, και με τὸ κερὶ, πού ἂν δὲν τὸ μαλαξῶμε πολὺ με τὰ χέρια μας και ἂν δὲν ζεσταθῇ, δὲν εἶναι βολετὸ νὰ χαραχθῇ ἐπ' αὐτὸ του σφραγίδα. Ἔτσι κι' ὁ ἄνθρωπος, ἂν δὲν δοκιμασθῇ ἀπὸ ἀσθένειες, κι' ἂν δὲν πονέσῃ πολὺ, δὲν μπορεῖ νὰ ριζώσῃ μέσα στὴν ψυχὴ του ἡ ἀρετὴ.

Γι' αὐτὸν τὸν λόγο ὁ μὲν Κύριος εἶπε στὸ θεῖο Παῦλο «ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται». Καὶ ὁ Παῦλος ὁ ἴδιος καυχίεται καὶ λέει. «Ἡδιστα οὖν καυχήσομαι ἐπὶ ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ».

Καὶ ὁ μὲν θεῖος Παῦλος, ὅταν λήῃ γιὰ ἀσθένειες, ἐννοεῖ τοὺς κατατρεγμούς πού ἔκαναν οἱ ἐχθροὶ τοῦ Σταυροῦ ἐναντίον του καὶ ἐναντίον τῶν ὁπαδῶν τότε τοῦ Χριστοῦ. Γιὰ νὰ μὴν ὑπερηφανεύονται, «ἵνα μὴ ὑπεραίρωνται», ὅπως λέει ὁ ἴδιος, ἀλλὰ νὰ εἶναι ταπεινοί, καὶ μὲ τὶς συχνὲς καὶ ἀτελείωτες ταλαιπωρίες των νὰ προσεγγίζουσε στὴν τελειότητα. Ἐμεῖς ὁμως σήμερα ἀσθένειες πρέπει νὰ νομίζουμε τοὺς πονηροὺς λογισμούς. Γιατὶ τότε παραδίνονταν μὲν οἱ Ἅγιοι σὲ λογιῆς λογιῆς φρικτὰ μαρτύρια, μὰ τὰ κατανικοῦσαν μὲ τὴν περιφρόνησή τους πρὸς τὸ θάνατο, καὶ ὑψώνονταν ἔτσι ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση. Σήμερα ὁμως, ἐπειδὴ, χάρις στὸν Κύριο, πληθαίνει στὶς Ἐκκλησίες του ἡ Εἰρήνη, πρέπει γι' αὐτὸ νὰ ταλαιπωριεῖται τὸ σῶμά μας μὲ ἀδιάκοπες ἀνωμαλίες· καὶ οἱ ψυχὲς τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Θεοῦ νὰ δοκιμάζονται ἀπὸ τοὺς πονηροὺς λογισμούς, γιὰ νὰ καταπολεμοῦνε ἔτσι ἀποτελεσματικὰ τὴν ὑπερηφάνεια καὶ τὸν ἐγωϊσμό· καὶ νὰ μποροῦνε νὰ φθάνουνε μὲ τὴν ταπείνωση στὴν ἀγιότητα τῆς ζωῆς, καὶ νὰ σφραγίζονται μὲ τὴν ὑπέρκαλλη σφραγιδα τῆς ἀρετῆς. Καὶ τότε νὰ μποροῦνε ν' ἀνακράζουσε κι' αὐτοί: «ἐσημειώθη ἐφ' ἡμᾶς τὸ φῶς τοῦ προσώπου σου, Κύριε».

Πρέπει λοιπόν, ἀδελφοί μου, νὰ ὑπομονεῶμε καὶ νὰ δεχώμαστε, μ' εὐχαριστίες, τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· κι' ἔτσι θὰ λογιάζουμε σὰν ἓνα δευτερότερο πρᾶγμα κάθε μας ἀτυχία, εἴτε ἀρρώστεια πολυκαιρινὴ εἶναι, εἴτε καὶ πόλεμος πρὸς δαιμονικοὺς λογισμούς.

Γιατὶ ὅτι ἐγινόνταιε τότε, γίνεται καὶ σήμερα. Κι' ἐκεῖνος πού ἔλεγε τότε στοὺς Μάρτυρες τοῦ Χριστοῦ νὰ τὸν ἀπαρνηθοῦνε γιὰ τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ καὶ γιὰ τὶς δόξες τῆς ζωῆς αὐτῆς, ὁ ἴδιος καὶ σήμερα στέκεται ἀπὸ ἐπάνω μας καὶ μᾶς ὑποβάλλει τὰ ἴδια διαβολικὰ διανοήματα· καὶ μᾶς ρίχνει σὲ διάφορες ἀρρώστειες καὶ σὲ λογιῆς λογιῆς συμφορές.

Πρέπει λοιπόν, ἀδελφοί μου, νὰ ὀπλιζώμαστε μὲ τὴν ὑπομονή. Γιατὶ αὕτη εἶναι τὸ ἀκατανίκητο ὄπλο, μὲ τὸ ὁποῖον θὰ νικήσωμε καὶ θὰ πατήσωμε τὸν Σατανᾶ.

Τί εἶπεν ὁ Ἄββᾶς Ἡσαΐας πρὸς τὸν ἀδελφὸ του

Ἐνας ἀδελφὸς κοσμικὸς καὶ κατὰ σάρκα τοῦ μεγάλου Γέροντα ἀββᾶ Ἡσαΐα, πού ἦτανε κι' αὐτὸς ἀρκετὰ περασμένος στὴν ἡλικία, ἐπῆγε, πρὸς συνάντησή του, στὸ Κοινόβιο πού ἀσκήτευε. Τοῦ παρήγγειλαν λοιπόν πὼς ἦλθε καὶ πὼς θέλει νὰ τὸν ἰδῇ.

Ἐπῆγε λοιπὸν ὁ Γέροντας καὶ τοῦ εἶπε — Ἐγὼ ἀδελφὸ μου ἔχω τὸν Ἰησοῦ. Ἄν λοιπὸν καταφρονέσης κ' ἐσὺ τὸν κόσμον καὶ γενῆς κ' ἐσὺ Μοναχός, τότε θάσαι κ' ἐσὺ ἀδελφός μου.

Αὐτὸς, ὅταν τάκουσεν αὐτά, καταστενοχωρήθηκε κ' ἔφυγε κλαίοντας πολὺ. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ λίγο καιρὸ ἐπῆρε τὴν ἀπόφασιν καὶ ξαναγύρισε πίσω καὶ γίνηκε Μοναχός.

Ἔπεσε ὅμως σὲ ἀσθένεια κ' ἔπαθεν ὑδρωπικία. Ἔστειλε λοιπὸν καὶ παρακάλεσε τὸν Γέροντα νὰ τὸν γιατρέψῃ καὶ νὰ τὸν ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὸ πάθος του. Κι' αὐτὸς τοῦ ἀποκρίθηκεν αὐτά — Νὰ ξέρης, πὼς ἡ ἀρρώστεια σου δὲν σὲ βρῆκε γι' ἄλλο λόγο, παρὰ γιὰ τὸ καλὸ σου· καὶ γιὰ νὰ μὴ φύγῃς ἀκαρπὸς ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸ πρὸς τὸν Θεό. Ἄν λοιπὸν δείξῃς ὑπομονή, κ' ἂν εὐχαριστῆς τὸ Θεό, θὰ σοῦ τὴν λογαριάσῃ γιὰ ἄσκησιν καὶ γιὰ πολιτεία σου μοναχική. Ἐπειδὴ πολὺ ἀργὰ τὸ ἐσκέφθηκες νὰ τὸ κάνῃς, καὶ δὲν ἔχεις πολὺν καιρὸ πού ἐφόρεσες τὸ ἀγγελικὸ σχῆμα. Φταῖς ὅμως κ' ἐσὺ, γιὰ τὴν ἀρρώστειαν σου αὐτήν, ἐπειδὴ ἔκαμες τὴν ἁμαρτία νὰ λογιᾶσῃς γιὰ κάποιον σπουδαῖον ἔμμενα, πού δὲν ἀξίζω τίποτα, κ' ἐπίσης καὶ τὸν ἑαυτό σου. Κι' ἔμμενα μὲν μ' ἐστοχάσθηκες γιὰ μέγαλο καὶ γιὰ τρανόν, τὸν ἑαυτό σου δὲ γιὰ σημαντικὸ πρόσωπον, ἐπειδὴ εἶσαι ἀδελφὸς ἐνὸς τέτοιου ἀνθρώπου. Καὶ δὲν ἐστοχάσθηκες καθόλου, πὼς καὶ οἱ δύο μας εἴμαστε παιδιὰ τοῦ Ἀδάμ πού παραβίασε καὶ παράκουσε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὲν εἴμαστε καὶ οἱ δύο μας τίποτε ἄλλο, παρὰ λίγο χῶμα καὶ λίγη στάκτη.

Δόξασε λοιπὸν κ' εὐλόγησε τὸν ἅγιον Θεόν, πού σέφερε σ' αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Καὶ νὰ ξέρῃς πὼς ἂν εἶχαμε τὴν ταπεινώσιν, πού μᾶς παρήγγειλε νάχωμε ὁ Χριστός, τότε μονάχα θὰ μπορούσαμε νὰ εἰποῦμε, ποιοὺς εἶναι γονεὶς μας, καὶ ποιοὺς εἶναι ἀδελφός μας.

Πολλὲς φορές καὶ δίκαιοι ἄνθρωποι ὑποφέρουν ἄδικα.

Ὁ Βαλέντιος—διηγεῖται ὁ Γρηγόριος ὁ Διάλογος—πού τὸν εἶχαν στῆ Ρώμῃ Γέροντά μου καὶ ἦτανε καὶ ἡγούμενός μου στὸ Μοναστήρι, μοῦ ἀνιστόρησε κάποτες πὼς οἱ Λογγοβάρδοι ἔφθασαν καὶ ἔως ἐκεῖ, ξεκληρίζοντας τὸν τόπον καὶ παραδίνοντας τὰ πάντα στὸν ὄλεθρον.

Ἐπίασαν λοιπὸν δύο Μοναχοὺς καὶ τοὺς ἐκρέμασαν ἀπὸ τὰ δένδρα, κ' ἐξεψύχησαν τὴν ἴδιαν ὥραν. Ὅταν ὅμως ἐβράδειασεν, οἱ ψυχῆς τους, πού ἐπτερούγιζαν γύρω τριγύρω, ἀκούονταν νὰ ψάλλουν γλυκύτατα μέσα ἀπὸ τὶς φυλλωσιές τῶν δένδρων. Καὶ τὶς ἄκουαν ὄλοι· καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ φωνάδες τους, καὶ τοὺς ἐκυρίεψεν γι' αὐτὸ φόβος μέγας.

Εὐδόκησε δὲ ὁ Θεὸς ν' ἀκουσθοῦν οἱ ψαλμωδίες αὐτῆς καὶ σ' ὄλες τὶς γύρω σκῆπτες· γιὰ νὰ μάθουνε ἔτσι ὄλοι, πὼς αὐτοὶ πού ὑπηρε-

τοῦνε τὸν Θεὸν ζοῦνε, κι' ὅταν ἀκόμη ἡ ψυχὴ τους ἀφήσῃ τὴ σάρκα τους...

Ἄκουσα ἀκόμη, ὅταν ἔμενα στὸ Μοναστήρι, ἀπὸ κάποιους εὐλαβέστατους ἀδελφούς, ὅτι σὲ μιὰ πολιτεία ποὺ τὴν ἔλεγαν Σούρα, ἔζοῦσεν ἓνας ἅγιος ἄνθρωπος, ποὺ τὸν ἔλεγαν Σουρανό, καὶ ἦταν Ἡγούμενος κάποιου Μοναστηριοῦ. Αὐτὸς λοιπὸν ὁ θεοφοβούμενος ἄνθρωπος, ὅσες φορές κατέφευγαν στὸ Μοναστήρι του διάφοροι κατατρεγμένοι ἀπὸ τοὺς ἰχθροὺς ἄνθρωποι, τοὺς ἐμοίραζεν ὅτι εἶχε τὸ Μοναστήρι. Κι' ἔφθασεν εἰς τὸ σημεῖον, ν' ἀδειάσῃ τὸ κελλάρι του ἀπὸ κάθε τρόφιμο γιὰ νὰ τοὺς συντρέχῃ καὶ νὰ μὴν ἀφήσῃ λαχανικὸ στοὺς κήπους τοῦ Μοναστηριοῦ, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ἀκόμη καὶ τὰ ροῦχα ποὺ φοροῦσε.

Ὅταν λοιπὸν δὲν τοῦχεν ἀπομείνει πλέον τίποτα, κατέφθασαν στὸ Μοναστήρι οἱ Λογγοβάρδοι καὶ τὸν ἔπιασαν ζητώντας νὰ τοὺς δώσῃ χρήματα. Κι' αὐτὸς τοὺς ἔλεγε πὼς δὲν τοῦ ἔχει μείνει τίποτα. Τὸν ἐκουβάλησαν τότε σ' ἓνα γειτονικὸ βουνό, ποὺ ἦτανε λογγωμένο καὶ κατασκέπαστο ἀπὸ πανύψηλα δένδρα. Μέσα στὸ δάσος λοιπὸν αὐτὸ εἶχε καταφύγει κάποιος, ποὺ ἐκρυβότανε μέσα σὲ μιὰ κουφάλα ἐνὸς μεγάλου δένδρου, κι' αὐτὸς κατόπιν διηγήθηκεν ὅ,τι εἶδε. Εἶπε λοιπὸν, πὼς ἓνας Λογγοβάρδος ἔσυρε τὸ σπαθί του καὶ τὸ ἐβύθισε στὰ σπλάγχνα τοῦ ἁγίου ἐκείνου ἀνθρώπου καὶ τὸν ἐσκότωσε. Τὴν ὥρα λοιπὸν ποὺ ἔπεφτε τὸ κορμί του καταγῆς, ὅλο τὸ δάσος ἀντιβούϊσε. Κι' ἐμοίαζε, σὰν νὰ φωνάζῃ ἡ γῆ, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ σηκώσῃ τὸ βᾶρος μιᾶς τόσο μεγάλης ἀγιότητος.

Ἐναν ἄλλο πάλι Διάκο, ποὺ ἦτανε κι' αὐτὸς εὐλαβέστατος, τὸν ἔπιασαν κι' αὐτὸν οἱ Λογγοβάρδοι στὴν πολιτεία τῆς Μάρσας. Κι' ἓνας ἀγριάνθρωπος ἀπ' αὐτοὺς ἐτράβηξε τὸ μαχαίρι του καὶ τοῦκοψε τὸ κεφάλι του. Τὴν ὥρα λοιπὸν ποὺ ἐσωριάσθηκε καταγῆς τὸ κορμί του, ἐκυρίεψαν ἀκάθαρτα πνεύματα ἐκείνον ποὺ τὸν ἀποκεφάλισε, κι' ἐκυλίσθηκε σπαράζοντας μπροστὰ στὰ πόδια τοῦ πεθαμένου. Γιὰ νὰ φανερωθῇ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, πὼς παραδόθηκε στὸν Σατανᾶ ἐπειδὴ ἐσκότωσε ἄνθρωπον ἀγαπημένον ἀπὸ τὸ Θεό.

Πέτρος.

Πῶς γίνεται αὐτό, σὲ παρακαλῶ; Καὶ ὁ παντοδύναμος Θεὸς πῶς ἐπιτρέπει νὰ πεθαίνουν ἔτσι ἄνθρωποι, ποὺ κατόπιν τοὺς κάνει ἁγίους του;

Γρηγόριος.

Ἡ ἁγία Γραφή λέει, πὼς μ' ὅποιο θάνατο καὶ νὰ πεθάνῃ ἓνας δίκαιος ἄνθρωπος, τὸ δίκη του δὲν τὸ χάνει ποτέ. Γι' αὐτό, κι' ἂν τοὺς εὕρῃ πικρὸς θάνατος στὸν κόσμον μας αὐτόν, στὴν αἰώνια ζωὴ χαίρονται κι' ἀπολαβαίνουν ὅλα τ' ἀγαθὰ.

Καὶ καμμιά φορὰ συμβαίνει, νὰ μὴν εἶναι τελείως καθαρισμένοι

Ἐκ τῶν στυλοβάτας τοῦ ἑωθινοῦ χριστιανισμοῦ

ΔΥΟ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Τὸ «ζαρκάδι» τῆς Ἰόππης.

Ἐκ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, φαίνεται καθαρὰ ὅτι τὸ γυναικεῖο φύλον δὲν ἔπαιζε ἕνα παθητικὸν ρόλον ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας. Πρόσφερε κί' αὐτὸ τὴν συμβολήν του μὲ ἐνεργὸν τρόπον. Ἔτσι, πλάι στὰ πολλὰ καὶ γεμάτα αἴγλη ἀνδρικά ὀνόματα ποῦ ἀναφέρουν οἱ «Πράξεις τῶν Ἀποστόλων» — ὀνόματα ἀποστόλων, ἐπισκόπων καὶ προφητῶν—ἐμφανίζονται καὶ μερικὰ γυναικεῖα. Ἐκ τῶν γυναικῶν αὐτῶν, ἄλλες εἶχαν ἐπιδοθῆναι ἐν καθαρῷ ἀποστολικῷ ἔργῳ, ὅπως ἡ περίφημη Πρίσκιλλα, ποῦ δούλεψε ἰδίως ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν τῇ Κόρινθῳ, κί' ἄλλες ἐν τῇ εὐπορίᾳ καὶ τῇ σύντροφῳ τῶν ἀδελφῶν, ὅπως ἡ Ταβιθά.

Ἡ Ταβιθά ζοῦσε ἐν τῇ Ἰόππῃ, μιὰ παράλια πόλις τῆς Παλαιστίνης.

Ἐκ τῆν ἀμαρτία καὶ νὰ τοὺς μὲν ἀκόμη κάποιον φταίξιμον, ποῦ αὐτὸ, μὲ τὸ θάνατόν τους, παίρνει τέλος. Γι' αὐτὸ καμμιά φορὰ, λαχάινει, ὅσο ζοῦνε ἀκόμη, νὰ τοὺς ἐξουσιάσουνε βάρβαροι καὶ ἐχθροί. Καὶ τότε τὴν ἐκδίκηση γιὰ τὴν ἀπανθρωπία τους, τὴν παίρνουνε οἱ ἴδιοι καὶ μὲ τὰ χέρια τους, μετὰ τὸ θάνατόν τους. Ἔτσι γίνηκε καὶ μὲ τὸ Διάκον, ποῦ διηγῆθηκα παραπάνω. Κί' αὐτὸς ποῦ τὸν ἐσκότωσε, ὅταν ἀπέμεινε ἐκεῖνος νεκρὸς, δὲν πρόφθασε καὶ δὲν τοῦ ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς νὰ αἰσθανθῆ ἡ χαρὰ, ὕστερα ἀπὸ τὸ ἔγκλημά του. Αὐτὸ μᾶς τὸ λέει ἡ ἀγία Γραφή καὶ σ' ἕνα ἄλλο περιστατικόν. Γιὰ τὸν ἄνθρωπον δηλαδὴ, ποῦ τὸν εἶχανε στειλεῖν νὰ πάη ἐν τῇ Σαμάρειᾳ· κί' ἐπειδὴ ἔδειξε παρακοὴν τὸν ἐσκότωσε ἐν τῷ δρόμῳ ἕνα λιοντάρι, δὲν τὸν ἔφαγεν ὅμως. Φανερώνεται λοιπὸν ἀπ' αὐτό, πὼς ἡ ἀμαρτία τῆς παρακοῆς του ἐσυγχωρέθηκε μὲ τὸ θάνατόν του. Γιὰ τὸ ἴδιον λιοντάρι ποῦ τὸν ἐσκότωσε, ὅταν ξεψύχησε, δὲν ἄγγιξε τὸ πτώμα του. Γιὰ τὸ ἐκεῖνος ποῦ εἶχε φταίξει ἐν τῇ ζωῇ, μὲ τὸ θάνατόν του ἐσυγχωρέθηκε. Καὶ τὸ ἴδιον λιοντάρι ποῦ προτῆτερα ἐθανάτωσεν ἕνα ἀμαρτωλόν, ἄφηνεν κατόπιν ἀπείρακτον τὸ πτώμα ἑνὸς ποῦ ἐσυγχωρέθηκε.

Καμμιά φορὰ πάλι γίνεται, οἱ ψυχῆς τῶν δικαίων ἀνθρώπων, ὅταν πλησιάζη ὁ θάνατος, νὰ φοβοῦνται πολὺ. Κί' ἄκουσα νὰ λένε γιὰ κάποιον ἄνθρωπον, πὼς ὅταν ἐκατάλαβε τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, ἔτρεμεν ἀπὸ τὸ φόβον του. Μετὰ τὸ θάνατόν του ὅμως ἐφανερώθηκε στους μαθητῆς του, ντυμένος μὲ κάτασπρη στολήν, καὶ τοὺς ἐφάνερωσε σὲ ποιά τιμὴν καὶ σὲ τί δόξην ζῆ. Γι' αὐτὸ πιστεύω, πὼς αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, κί' ἂν εἶχανε κάποιες ἀμαρτίες, μὲ τὸ φόβον ποῦ ἐδοκίμασαν, ἐκαθαρίσθησαν ἀπ' αὐτῶν ἐντελῶς.

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

νης ανάμεσα στην Καισάρεια και τη Γάζα, κάπου 35 μίλια βορειο-δυτικῶς τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἡ πόλις εἶχε παμπάλαια ἱστορία, πού ἄρχιζε πρὶν ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ τοῦ Νῶε. Ἀπὸ τὸν 16ον ὡς τὸν 13ον π.Χ. αἰῶνα, ὅπως προκύπτει ἀπὸ ὠρισμένα ἀρχαιολογικά εὐρήματα, ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῆς περιοχῆς. Κατὰ τὸν καιρὸ τοῦ Χριστοῦ κι' ὕστερα, γνώρισε καινούργια μεγάλη ἀκμὴ καὶ στάθηκε ἐξ ἄλλου μιὰ ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐοτίες ὅπου μεταλαμπαδεύθηκε ὁ χριστιανισμὸς ἀπὸ τὴν κοιτίδα του τὴν Ἱερουσαλήμ.

Στὴ σπουδαία, λοιπόν, ὑλικά καὶ πνευματικά αὐτὴ πόλι ζοῦσε ἡ Ταβιθά, μιὰ θερμὴ χριστιανὴ ἢ «μαθήτρια», ὅπως τὴν ἀποκαλοῦν οἱ «Πράξεις».

Ὅπως δείχνει τὸ ὄνομά της, ἦταν Ἑβραία. Ἀλλὰ ἐπειδὴ τότε ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς ἦταν ἀπλωμένος παντοῦσ τὴν Ἑγγύς Ἀνατολή κι' ἐπηρέαζε βαθεῖα τὴ ζωὴ τῶν διαφόρων λαῶν, ἡ δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶχε στὴν πραγματικότητά ἀντικαταστήσει ὅλες τὶς ἄλλες, πολλοὺς Ἑβραίους κι' Ἑβραῖες τοὺς φώναζαν εἴτε μὲ καθαρῶς ἑλληνικά ὀνόματα (παράδειγμα πρῶχειρο οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος), εἴτε μὲ τὴ μετάφρασι τοῦ ἰουδαϊκοῦ ὀνόματος. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ δευτέρη περίπτωσις ἀφοροῦσε καὶ τὴν Ταβιθά, πού ἦταν λιγώτερο γνωστὴ ἔτσι καὶ περισσότερο μὲ τὸ ὄνομα Δορκὰς. Πράγματι, σὰ ἑβραϊκά, τὸ «Ταβιθά» ἀντιστοιχοῦσε στὸ ἑλληνικὸ «Δορκὰς» (ζαρκάδι).

Ἡ Δορκὰς, μὲ τὴ ζωὴ πού ἔκανε σὰν στέλεχος τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας, δικαιολογοῦσε ἀπόλυτα τὸ ὠραῖο ὄνομά της. Τὸ εἶχε καταστήσει ἰδανικά ταιριαστὸ στὴ συμπεριφορὰ της.

Ἡ γυναῖκα αὐτὴ ἔμοιαζε πράγματι μὲ ζαρκάδι. Ὅπως τὸ ζῶο αὐτὸ εἶναι εὐκίνητο κι' ἀκούραστο ἔτσι κι' ἐκείνη δὲν ἔμενε καθόλου ἀργὴ κι' ἀδρανὴς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ καταπονῆται καθόλου καταλάωνε τὸν ἑαυτὸ της στὴν εὐποιία, τρέχοντας παντοῦ ὅπου ὑπῆρχαν ἄνθρωποι τῆς ἀνάγκης.

Μιὰ πολὺ ἀγαπημένη της ἀπασχόλησις ἦταν καὶ τὸ νὰ ὑφαίνει ροῦχα, μαζὶ μὲ ἄλλες ζηλώτριες χριστιανές, καὶ νὰ τὰ μοιράζει στοὺς φτωχοὺς.

Μιὰ τέτοια γυναῖκα, πού ἐφάρμοζε στὴν ἐντέλεια τὴν κορυφαία ἐντολὴ τοῦ Ἰησοῦ, τὴν ἐντολὴ τῆς ἀγάπης, ἦταν ἐπόμενο νὰ προκαλέσῃ μεγάλη λύπη στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἰόππης, ὅταν ἔκλεισε τὰ μάτια της.

Αὐτὸ συνέβη, ὅπως διηγοῦνται οἱ «Πράξεις», ὅταν ὁ πρωτόθρονος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος βρισκόταν σὲ μιὰ γειτονικὴ πόλι, τὴ Λύδδα. Ἐκεῖ ὁ Πέτρος εἶχε κάνει, λίγες μέρες πρὶν, ἕνα θαῦμα, πού διαβοήθηκε σὲ ὅλη τὴ γύρω χώρα. Εἶχε σηκώσει κάποιον παραλυτικόν,

τόν Αινέα, πού κειτόταν ὀχτῶ δλόκληρα χρόνια στό κρεβάτι.
Ἔτσι, λοιπόν, ὕστερα ἀπό σύντομη ἀρρώστια, πέθανε ἡ
Δορκάς, οἱ χριστιανοί τῆς Ἰόππης, κινούμενοι ἀπό μιὰ ὑπέροχη
ἐλπίδα, ἔστειλαν δυο ἀδελφούς τους στή Λύδδα καί κάλεσαν γρήγορα
τόν Πέτρο στήν πόλι τους. Ὁ Ἀπόστολος πῆγε πράγματι καί μό-
λις ἔφθασε τόν πῆραν καί τόν ἀνέβασαν στό ὑπεῖο τοῦ σπιτιοῦ
τῆς Ταβιθά ἦταν τήν εἶχαν ξαπλωμένη.

Τό θέαμα, πού ἀντίκρουσε ὁ Πέτρος, ἦταν πολύ συγκινητικό.
Οἱ ἄλλες γυναῖκες, πού ἔκαναν ὅτι κι ἡ Ταβιθά, «παρέστησαν αὐτῷ
κλαίοντας καί ἐπιδεικνύμενοι χιτῶνας καί ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ'
αὐτῶν οὐσα ἡ Δορκάς».

Ἦταν ὁ μέγας Ἀπόστολος τότε, «ἐκβαλὼν ἕξω πάντας», ἔπεσε στό
γόνατα καί προσευχήθηκε θερμά. Ὑστερα πλησίασε τή νεκρή καί
τῆς εἶπε: «Ταβιθά, ἀνάστηθι!»

«Ἦ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς καί ἰδοῦσα τόν Πέτρον ἀνε-
κάθισεν....»

Ἔτσι ὁ Πέτρος, μετ' τή δύναμι τοῦ Κυρίου του, ξαναχάρισε στοὺς
χριστιανοὺς τῆς Ἰόππης τήν πολὺτιμη «συμμαθήτριά» τους.

Ἦ ἀγαπημένος συνεργὸς τοῦ Παύλου

Ἦ Ἀπόστολος Λουκάς, πού ἔγραψε τὸ τρίτο ἀπὸ τὰ τέσσερα
Εὐαγγέλια, καθὼς καί τὶς «Πράξεις», δηλαδὴ τήν ἱστορία τῶν ἐπι-
σημῶν ἡμερῶν τῆς Ἐκκλησίας, ἦταν κατὰ πᾶσα πιθανότητα ἐλληνικῆς
καταγωγῆς. Τὸ ὄνομά του ἀποτελεῖ ἕνα συντεταγμένο τύπο τοῦ
λατινικοῦ Λουκιανὸς ἢ Λούκιος. Ἦταν, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τήν
κομπή γλῶσσα πού χρησιμοποιεῖ στό κείμενά του, πολὺ μορφωμέ-
νος ἄνθρωπος. Ὡς ἐπάγγελμά του εἶχε τήν ἰατρική, ἀλλὰ οἱ γνώσεις
του ἦταν γενικώτερες. Ἀπὸ τὸ ταξίδι τοῦ Ἀποστόλου Παύλου,
πού περιγράφει μετ' πολλὰ τεχνικὰ λεπτομέρειες στό 27ο κεφάλαιο
τῶν «Πράξεων», βγαίνει τὸ συμπέρασμα ὅτι εἶχε ἰδιαιτέρη κατάρτι-
σι καί στό ζήτημα τῆς ναυσιπλοίας.

Ἦ δρᾶσις του συνδέεται μετ' ἐκείνη τοῦ Παύλου. Πότε ἀκριβῶς
ὁ Λουκάς γνωρίσθηκε μετ' τόν κορυφαῖο Ἀπόστολο καί μπῆκε στόν
κύκλο τῶν στενῶν του συνεργατῶν, εἶναι ἄγνωστο.

Φαίνεται, ὅτι αὐτὸ συνέβη κατὰ τὴ δεύτερη περιοδεία τοῦ Παύλου,
στήν Τρωάδα. Ἦ ἐκδοχὴ αὐτῆ στηρίζεται στό ὅτι ἡ διήγησις
τῶν «Πράξεων» ἀπὸ ἐκεῖ καί πέρα ἀλλάζει ἀπὸ τρίτο σὲ πρῶτο
πρόσωπο, πρᾶγμα πού δείχνει, ὅτι ὁ συγγραφεὺς-δηλαδὴ ὁ Λουκάς-
μετεῖχε πλέον κι' ὁ ἴδιος στό ἐξιστορούμενα. Μερικοί, μάλιστα,
πιστεύουν ὅτι ὁ μυστηριώδης Μακεδὼν, πού ἐμφανίσθηκε σ' ἐκείνη

τὴ μικρασιατικὴ πόλιν ἐνώπιον τοῦ Παύλου καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ περάσῃ στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ κηρύξῃ κί' ἐκεῖ τὸν Χριστό, ἦταν ὁ ἰατρὸς Λουκάς.

Ὁ Παῦλος συμπαθοῦσε πολὺ τὸν Λουκά. Τὸν ἀποκαλεῖ «ἀγαπητὸ» στὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολὴ του. Στὴ δευτέρῃ πρὸς Τιμόθεον ἀναφέρει ὅτι οἱ ἄλλοι βοηθοὶ του τὸν εἶχαν ἐγκαταλείψει κί' ὅτι ὁ μόνος ποῦ εἶχε μείνει κοντὰ του, ἦταν ὁ Λουκάς.

Φαίνεται, ὅτι ὁ δεσμὸς τῶν δύο ἀνδρῶν δὲν ἦταν μόνον ἀποστολικός. Ὁ Παῦλος, ὅπως ὁ ἴδιος τὸ ὑπαινίττεται κάπου, εἶχε κάθε ἄλλο παρὰ περίφημη ὑγεία κί' ὁ Λουκάς τοῦ ἦταν ἀπαραίτητος κί' ἀπὸ τὴν ἄποψιν τοῦ πρώην ἐπαγγέλματός του.

Ὅτι ὁ Λουκάς ἦταν μύστης τῆς ἐπιστήμης τοῦ Ἀσκληπιοῦ, προκύπτει ὄχι μόνον ἀπὸ τὴ ρητὴ βεβαίωσιν τοῦ Παύλου ποῦ τὸν ἀποκαλεῖ «ἰατρὸ» στὴν πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολὴ, ἀλλὰ κί' ἀπὸ τὴ σαφήνεια καὶ τὴν εὐστοχίαν, μὲ τὴν ὁποίαν τὸ Εὐαγγέλιον κί' οἱ «Πράξεις» κάνουν λόγο κάθε φορὰ ποῦ τυχαίνει, γιὰ διάφορες ἀρρώστιας ἢ θέματα σχετικὰ μὲ τὴν θεραπευτικὴν. Ἐνας μεγάλος Γερμανὸς θεολόγος, ὁ Ἄντολφ φὸν Χάρνακ, μελέτησε διεξονυχιστικὰ ὅλη τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ἰατρικὴ φιλολογία καὶ σύγκρινε τὴν ὁρολογία τῆς μὲ τὴ φρασεολογίαν τοῦ τρίτου εὐαγγελιστοῦ, γιὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι ὁ Λουκάς ἦταν ἕνας συνάδελφος τοῦ Ἰπποκράτη. Πραγματικά, ὁ Χάρνακ τὸ ἀπέδειξε καὶ τιμῶντας τὴν ὑπέροχον αὐτὴ ἐπιστημονικὴ ἐργασία, ἡ Ἰατρικὴ Ἀκαδημία τοῦ Βερολίνου τὸν ἀνεκήρυξε μέλος τῆς. Τὰ πιὸ εὐγλωττα σημεῖα, ὅπου διαισθάνεται κανεὶς, ὅτι ὁ ἀφηγητὴς ἔχει ἰδιαιτέρη κατάρτισιν στὴν ἰατρικὴ, εἶναι τὰ ὅσα σημειώνονται γιὰ τὸν πυρετὸ τῆς πενθερῆς τοῦ Πέτρου, γιὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ θυγατρίου τοῦ Ἰαείρου καὶ γιὰ τὴν περιποίησιν τοῦ τραυματισμένου ἀπὸ τοὺς ληστὰς ἀνθρώπου, στὴν παραβολὴ τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτη.

Ἄφοῦ, λοιπόν, ὁ Λουκάς ἦταν ὅπωςδήποτε ἰατρὸς, θὰ πρέπει νὰ συμπεράνουμε ὅτι μᾶλλον δὲν προερχόταν ἀπὸ ὑψηλὴ κοινωνικὴ τάξιν. Πράγματι, ἐκεῖνα τὰ χρόνια, τὸ ἰατρικὸ ἐπάγγελμα τὸ ἀσκοῦσαν κυρίως δοῦλοι καὶ γενικὰ ἀνθρώποι ποῦ ἀνῆκαν στὰ κατώτερα στρώματα. Αὐτὴ ἡ εἰκασία ὅμως δὲν εἶναι ἀπόλυτα βásiμη, γιὰτὶ ὑπῆρχαν κί' ἐξαιρέσεις.

Κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικὸν συγγραφέαν Κλήμενταν τὸν Ἀλεξανδρέαν, στὴ γραφίδα τοῦ Λουκά δὲν ὀφείλονται μονάχα τὸ Εὐαγγέλιον κί' οἱ «Πράξεις», ἀλλὰ ἐπίσης κί' ἡ μετάφρασις στὰ ἑλληνικὰ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου.

Ἄλλὰ, ἐκτὸς τῆς ἀποστολικῆς καὶ τῆς ἰατρικῆς, ἀποδίδεται καὶ μὰ τρίτῃ ιδιότητι τὸν Λουκά: ἐκείνην τοῦ ζωγράφου. Ἡ ἀρχαία

παράδοσις ἀναφέρει, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἀπεικόνισε τὴ μορφή τῆς Θεοτόκου. Ὁ θρῦλος ὁμως αὐτὸς εἶναι μᾶλλον ἀποκύημα τῆς εὐσεβοῦς φαντασίας κ' ἔχει ἴσως τὴν ἀφεταιρία του στὸ ὅτι ὁ Λουκάς εἶναι ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστὰς ποὺ ἐνδιατρίβει κάπως γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας, ἀναφέροντας ὠρισμένες λεπτομέρειες. Ὅσον ἀφορᾷ τὸ τέλος τοῦ Ἀποστόλου, αὐτὸ στάθηκε, κατὰ τὸν ἐπίσκοπο Ρώμης Ἰππόλυτο (3ος αἰών) μαρτυρικό: τὸν σταύρωσαν πάνω σὲ μιὰ ἐλιά.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Οἱ κίνδυνοι τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας καὶ τὸ ποιμαντικὸν ἔργον (συνέχεια). — **Ἀλεξάνδρου Μωραϊτίδου**, Ἡ Ζωὸδότης Πηγή. — **Φ. Κόντογλου**, Ἡ χαρμολύπη ἢ τὸ χαροποιὸν πένθος. — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος δεύτερον. Ἐπιστάσις καὶ διδάγματα ψυχοφελῆ καὶ σωτηριώδη ἀπὸ τὴν Ἐξοδο, ὑπὸ **Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου**. Ἀπόδ. **Θεοδόση Σπεράντσα**. — **Βασ. Ἡλιάδη**, Ἐνα προσκύνημα εἰς τὴν Πόλιν στὸν μεγάλο ναὸ τῆς Ἁγίας Σοφίας. Τὸ θάμβος καὶ ἡ ἔκστασις τῶν ἐπισκεπτῶν. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**. — **Βασ. Μουστάκη**, Δύο μορφῆς τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον: Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰσίου 1. Ἀθῆναι.